Karpiń

STENOGRA
POLSKA

KAZIMIERZ KARPIŃSKI

STENOGRAFIA POLSKA

PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO KSIĄŻEK SZKOLNYCH
WE LWOWIE

KAZIMIERZ KARPIŃSKI
profesor Szkoły Ekonomiczno-Handlowej i wykładający w Akademii Handlu Zagranicznego we Lwowie

STENOGRAFIA POLSKA

WEDŁUG SYSTEMU GABELSBERGERA - POLIŃSKIEGO

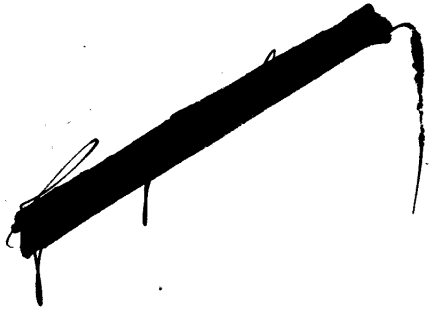

PWKS

1938

PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO
KSIĄŻEK SZKOLNYCH WE LWOWIE

TREŚĆ

Str.

Przedmowa 3
Wiadomości wstępne 5
Wskazówki praktyczne 8

CZĘŚĆ I

Tworzenie wyrazów ..... 11—82
I. Alfabet. Samogłoska: e — ę ..... 11—19
A. Znaki samogłoskowe 11
B. Małe znaki spółgłoskowe 11
C. Średnie znaki spółgłoskowe. Zgłoska: je (ie) ję (ię) 12
D. Przedłużone znaki spółgłoskowe 13
E. Długie znaki spółgłoskowe 13
F. Znaki spółgłosek miękkich 14
G. Zestawienie znaków w porządku alfabetycznym 15
H. Przedrostki 16
I. Przyrostki 17
J. Znaczniki 18
II. Samogłoska: a. Znaczniki 19
III. Samogłoska: o — ą. Znaczniki 20
IV. Samogłoska: i — y. Znaczniki 25
V. Samogłoska: u — ó. Znaczniki 32
VI. Grupy spółgłoskowe. Znaczniki 36
VII. Grupy zgłoskowe. Znaczniki 45
VIII. Przedrostki polskie. Znaczniki 48
IX. Przedrostki obce 52
X. Przyrostki i końcówki polskie. Znaczniki 53
XI. Przyrostki i końcówki obce 58
XII. Upraszczanie wyrazów przez opuszczanie niektórych dźwięków. Znaczniki 61
XIII. Liczebniki i różne skrócenia praktyczne ..... 66—70
A. Liczebniki 66
B. Różne skrócenia praktyczne 68
XIV. Znaki pisarskie 70
XV. Spis znaczników 72
XVI. Ćwiczenia w czytaniu i pisaniu. Pismo nieskrócone 78

CZĘŚĆ II

Str.

A. Skrócenia logiczne ..... 83—117
I. Skrócenia początkowe 85
II. Skrócenia końcowe 88
III. Skrócenia mieszane ..... 90—106
a. Bezpośrednie połączenie znaku początkowego z końcowym 90
b. Nadpisanie znaku końcowego nad początkowym 95
c. Podpisanie znaku końcowego pod początkowym 101
d. Przekreślenie znaku początkowego końcowym 104
IV. Skrócenia środkowe 106
V. Skracanie zdań 107
VI. Ćwiczenia w czytaniu i pisaniu. Pismo skrócone 108
B. Listy kupieckie ..... 118—124
C. Zarys historii stenografii ..... 125—131
Dodatek. Klucz do Części I ..... 132—146

Interesujący się teorią stenografii i najnowszymi pracami nad jednolitym systemem stenografii polskiej znajdą wskazówki w następujących dziełach:

1. Stefania Bobrowska, dr Szymon Taub, Władysław Chrapusta: **Dzieje stenografii** (wraz z teorią), 3 części. Katowice, 1931, Gródek Jagielloński, 1933.
2. Stanisław Korbel: **Polski system stenografii.** Kraków, 1929, 1931, 1932, 1936.
3. Franciszek Kotas: **Rychłopis polski.** Cieszyn, 1930.
4. Antoni Wojnar: **Stenografia polska parlamentarna.** Warszawa, 1930.
5. Kazimierz Schutter: **Stenografia polska:** 1. Przeróbka systemu Gabelsbergera-Polińskiego, 2. Projekt systemu stenografii polskiej. Lwów, 1935.
6. Dr Szymon Taub: **Nowoczesny system stenografii polskiej.** Lwów, 1936.

WIADOMOŚCI WSTĘPNE

1. Stenografować znaczy pisać tak szybko, jak się mówi, znakami, które każdy obeznany z nimi może odczytać. Jest to więc pismo ścisłe (z j. greckiego: stenos = ścisły, grafo = piszę), które przedstawia treść małą ilością znaków.

System stenografii polskiej, przedstawiony w niniejszym podręczniku, nie jest systemem oryginalnym, lecz przeróbką systemu niemieckiego wynalezionego w 1817—1834 przez Franciszka Ksawerego Gabelsbergera (ur. 9 lutego 1789 w Monachium, um. 4 stycznia 1849 w Monachium). System ten został przystosowany do języka polskiego około 1860 przez Józefa Polińskiego (ur. 16 lutego 1828 we Lwowie, um. 17 lutego 1901 we Lwowie).

2. Znaki alfabetu tego systemu są cząstkami liter pisma zwykłego, jest to więc system graficzny.

3. Nauka systemu dzieli się na:

I. Tworzenie wyrazów.

II. Skrócenia logiczne (skrócenia wyrazów i zdań).

4. Przy początkowej nauce używa się do pisania zeszytów z papieru jasnego i gładkiego o następujących liniach:

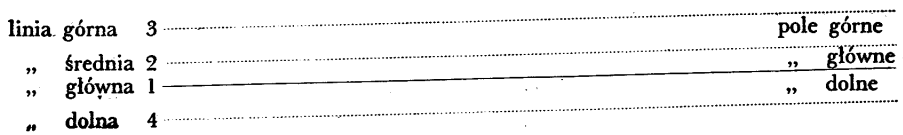

oraz długiego ołówka, średniej miękkości lub pióra (bez kulki).

W dalszych stadiach nauki (Część II) pisze się na jednej linii, wreszcie bez linii.

5. Linia 1 — główna, 2 — średnia, 3 — górna, 4 — dolna.

6. Przestrzeń między 1 a 2 linią nazywa się potem głównym, między 2 a 3 górnym, między 1 a 4 polem dolnym.

Pole główne wynosi 3 mm, pole górne i dolne po 4.5 mm.

7. W wyrazach wymawia się głoski, pisze się zaś je za pomocą liter czyli znaków.

Znaki stenograficzne dzielą się na 4 grupy:

1) znaki małe wypełniające najwyżej połowę pola głównego,
2) znaki średnie wypełniające całe pole główne,
3) znaki przedłużone wypełniające całe pole główne i część górnego,
4) znaki długie wypełniające:
   a) całe pole główne i górne,
   b) część pola głównego i całe dolne,
   c) całe pole główne, górne i dolne.

8. Znaki stenograficzne, jako utworzone z pisma zwykłego, piszą się również pochylone pod kątem 60^0 z pewnymi wyjątkami, zależnie od potrzeby.

9. Pionowy kierunek pisma zwykłego u uczącego się nie jest w zasadzie przeszkodą w nauce stenografii, trzeba jednak stenografować pochyło.

10. Znaki są ruchome, tzn. że każdy następny znak pisze się tam, gdzie się poprzedni skończył.

11. W stenografii nie ma wielkich liter. W razie potrzeby oznacza się wielkie litery (nazwy) przez podkreślenie.

12. Spółgłoski podwójne pisze się często pojedynczo, ale nie w wyrazach złożonych.

Przyimki *w* i *z* pisze się zawsze razem ze słowem jako jeden znak. Wyjątek stanowi *w* przed *u*.

Wyrazy obce pisze się fonetycznie albo pismem zwykłym. Wierną ich pisownię możnaby utrwalić przez zanotowanie każdej litery z osobna znakami stenograficznymi bez łączenia.

13. Końcówki gramatyczne, których łatwo się domyśleć z sensu całego zdania, można opuścić.

Końcówkę liczby mnogiej należy zawsze wypisywać w jednym wyrazie, wyrazy zaś bez końcówki czyta się zasadniczo w liczbie pojedynczej, o ile sens zdania inaczej nie wskazuje.

14. Wyrazów stenograficznie pisanych nie dzieli się celem przeniesienia dalszej części na nową linię. Natomiast łączy się dwa lub więcej wyrazów używanych stale w pewnym porządku w jeden znak. Np. *i tak dalej, co się tyczy.*

15. Ze znaków pisarskich używa się zasadniczo tylko kropki w postaci małej kreseczki (-). Przecinek wypisuje się wtedy, gdy treść tego bezwzględnie wymaga. Inne znaki, jak wykrzyknik, pytajnik, dwukropek, myślnik, znak równania posiadają w stenogramach pisanych szybkim tempem specjalne symboliczne znaczenie.

WSKAZÓWKI PRAKTYCZNE

Chcąc się nauczyć biegle stenografować trzeba codziennie ćwiczyć w następujący sposób:

W *Części I* w pozycji swobodnej trzymając rękę prawą z łokciem na stole, a lewą przytrzymując zeszyt należy:

1. Każdy stenograficzny znak i wyraz według wzoru w książce starannie i bardzo powoli pisać, niejako rysować aż do zupełnego opanowania co najmniej tyle razy, ile razy zmieści się w jednej linii, potem odczytywać na wyrywki.

Znaki i wyrazy sprawiające trudność w kreśleniu należy więcej razy przepisywać aż do osiągnięcia odpowiedniej wprawy (ćwiczenia rzędowe).

2. Wzory stenograficzne należy po odczytaniu kilka razy przepisać, a następnie znowu odczytać.

3. Wyrazy i zdania danej partii pisane pismem zwykłym należy stenografować wedle poznanych reguł i porównywać z wzorami w książce, a następnie odczytywać.

4. Aż do czasu poznania wszystkich zasad, tj. całkowitego przerobienia Części I, nie należy pisać żadnych dowolnych tematów.

5. Poznawane podczas nauki znaczniki wpisuje się zaraz stenograficznie i pismem zwykłym do indeksu, tj. notatki, której poszczególne stronice są alfabetycznie oznaczone.

6. Aby opanować pamięciowo i nabyć wprawy w pisaniu, należy znaczniki na osobnym zeszycie kilka względnie kilkanaście razy przepisać.

7. Gdy znacznik wypadnie z pamięci, trzeba koniecznie zaglądnąć do indeksu i przypomnieć go sobie.

8. Po opanowaniu nauki o przyrostkach i końcówkach można już próbować przy pisaniu pismem zwykłym ćwiczeń w innym przedmiocie lub przy czynieniu zapisków wplatać wyrazy stenograficznie oraz znaczniki.

9. W ramach poznanych reguł można wpadające gdziekolwiek bądź w oko wyrazy stenografować w myśli, ewentualnie palcem na dłoni.

10. Nie trzeba się spieszyć w pisaniu, gdyż pospiech zniekształca pismo, a tym samym utrudnia lub nawet uniemożliwia odczytanie.

Wprawy nabywa się przez codzienne ćwiczenie, a nie przez pośpiech.

Przygotowany zapasowy (rezerwowy) ołówek zaostrzony usuwa przerwy w nauce i nie powoduje straty czasu.

Najmniejsza ilość czasu poświęcona codziennie daje lepsze wyniki, niż co kilka dni godzina lub dwie na raz.

11. Dopóki wprawa w użyciu nabytych wiadomości nie jest wystarczająca, dopóty nie można dalszych nabywać, tzn. musi się umieć każdy wyraz lub zdanie natychmiast, bez zastanowienia się lub wahania, poprawnie i czytelnie napisać względnie odczytać.

W *Części II* należy:

1. Po opanowaniu poszczególnych rodzajów skróceń pisać codziennie szpaltami 1—2 stronice zeszytu stosując poznane skróty. Materiałem powinny być odpowiednie ustępy, zrazu przepisywane z książki lub gazety, następnie dyktowane, o treści poznanej i przygotowanej do dyktatu ze skróceniami, wreszcie nieprzygotowanej.

W tekście należy naprzód odliczyć ilość zgłosek i podzielić na grupy po 10 zgłosek celem łatwiejszego obliczenia napisanych w minucie zgłosek.

2. Dyktujący wygłasza zdania zrazu stojąc w jednym miejscu, następnie swobodnie się poruszając tempem wolnym, potem szybszym kontrolując równocześnie szybkość wedle zegarka. Wypowiadać powinien na raz większą ilość wyrazów łatwą do spamiętania. Z kolei z tempa równego przechodzić należy w tempo nierówne.

3. Uczący się powinien w końcowym stadium nauki pisać także trzymając zeszyt w ręce, na kolanie, w postawie stojącej, niewygodnej.

4. Uwaga stenografującego powinna być skierowana głównie na treść i rozumne ujęcie słyszanego słowa, które należy pisać powoli, spokojnie, bez wahania się i poprawiania podczas dyktatu zauważonych błędów.

5. Każdy stenogram należy odczytywać zaraz po napisaniu oraz następnego dnia, gdy treść wypadnie z pamięci.

Stenogramy z minionych okresów trzeba odczytywać na wyrywki.

6. Celem wyrobienia mechanicznej wprawy, zwłaszcza jeżeli brak

osoby do dyktowania, należy stosować ćwiczenia polegające na pisaniu suchym piórem

a) na papierze ustępu raz stenografowanego już nie patrząc przy tym na papier, lecz na tekst albo

b) między wierszami ustępu drukowanego.

Ażeby osiągnąć wymaganą szybkość, jest wskazane ten sam ustęp kilkakrotnie w powyższy sposób przepisywać przyspieszając tempo wedle zegarka.

7. Odczytywanie wzorowych stenogramów oraz udzielanie nauki stenografii innym jest bardzo pomocnym środkiem do utrwalania nabytych zasad.

8. Aby zaś nabyć wprawy i biegłości w stosowaniu stenografii praktycznie, należy „zapomnieć", że się zna pismo zwykłe i wszystko — co dla siebie przynajmniej służy — stenografować.

CZĘŚĆ I

TWORZENIE WYRAZÓW

(Tworzenie wyrazów w stenografii jest czymś innym niż w słowotwórstwie gramatycznym: jest łączeniem znaków, składających się na dany wyraz).

I. Alfabet. Samogłoska: e — ę.

A. Znaki samogłoskowe.

a (spójnik)= a (początkowe)= a (końcowe)=

e= ę= i-y= o= ą= u=

A w środku wyrazu oznacza się zasadniczo symbolicznie (por. II 1 b).

B. Małe znaki spółgłoskowe.

k= l-ł= n= r= s= ks-x=

1. Łączenie znaków odbywa się bezpośrednio albo za pomocą łącznika, przy czym odchylenie mniejsze wyraża *e*, większe zaś *ę*.

2. Na początku i na końcu wyrazu oznacza się *e* kreseczką poziomą.

3. Samogłoskę *ę* oznacza się w środku i na końcu wyrazu kreseczką jak w alfabecie.

C. Średnie znaki spółgłoskowe. Zgłoska: *je (ie), ję (ię).*

b= , d= , g= , j= , m= , p= , w= ,

z= , je= , ję= .

W wyrazach: *gier, giełdę, węgiel, Węgier* opuszcza się *i*, czyli nie oznacza się miękkości, ponieważ *ge* wymawia się tak samo miękko jak *gie*.

D. Przedłużone znaki spółgłoskowe.

c= , h= , dz= .

1. Powyższego znaku *c* używa się tylko na początku wyrazu.
2. Znak *h* jest zwiększonym znakiem *g*.

E. Długie znaki spółgłoskowe.

cz= , ch= , f= , t= , c=t+s= ,

sz= , szcz= .

1. Znak *ch* jest powiększonym znakiem *h*.
2. Na początku wyrazu pisze się *f* od dołu w górę, w środku i na końcu wyrazu odwrotnie.
3. Znak *t* na początku wyrazu pisze się w zasadzie z góry w dół, w środku i na końcu w przeciwnym kierunku.

Dwa znaki *t* pisane do góry w tym samym wyrazie, skraca się o połowę.

Przy tworzeniu wyrazów ze znakiem *t* wypisuje się dla wyrazistości znak *e, ę* przed lub po *t*, zależnie od potrzeby.

4. Przez połączenie znaku *t* z *s* powstaje znak *c*, używany w środku i na końcu wyrazu.
5. Samogłoskę *ę* oznacza się przed *ch, t, c* (środkowo-końcowym) przez *n* dla uniknięcia łączenia pod kątem rozwartym.

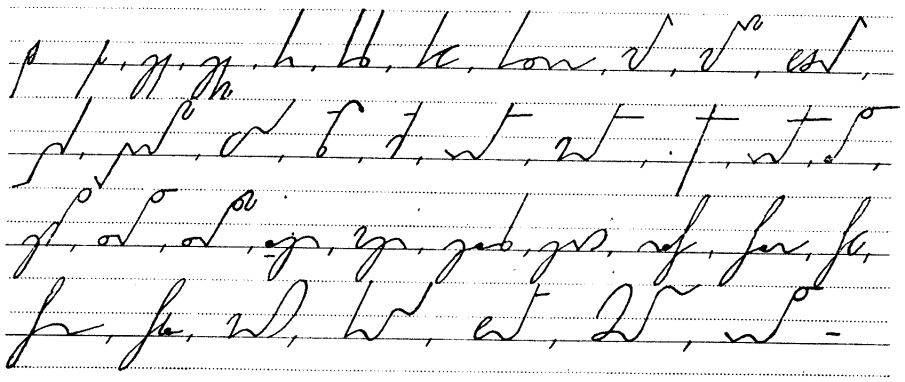

F. Znaki spółgłosek miękkich.

1. W piśmie zwykłym oznacza się miękkość znaków przez:

a) umieszczenie kreseczki nad danym znakiem na końcu wyrazu lub przed spółgłoską, np. koń, końmi,

b) dodanie do znaku twardego litery *i* przed samogłoską, np. koni*a*, koni*o*wi, koni*e*, koni*o*m.

W stenografii natomiast oznacza się zmiękczenie spółgłoski przez jej powiększenie w kierunku pionowym o wysokość znaku małego (*i*) lub poziomym przez podwojenie jej długości.

2. Nie zmiękcza się znaków: *cz, d, f, g, h, ch, l, t, sz.*

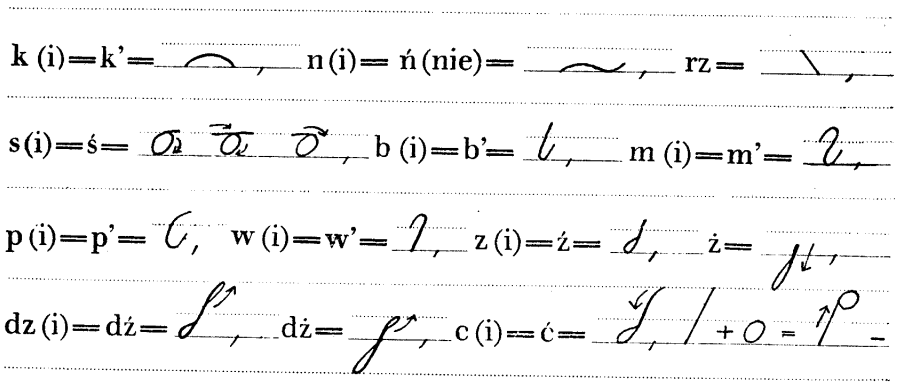

3. Pierwszego znaku *ć* używa się na początku wyrazu, drugiego zaś tylko w środku (por. I E 4). Na końcu wyrazu zamiast *ć* pisze się *t* tzn. opuszcza się *ś*.

Samogłoskę *ę* oznacza się przed *ć* (środkowo-końcowym) znakiem *n* (por. I E 5).

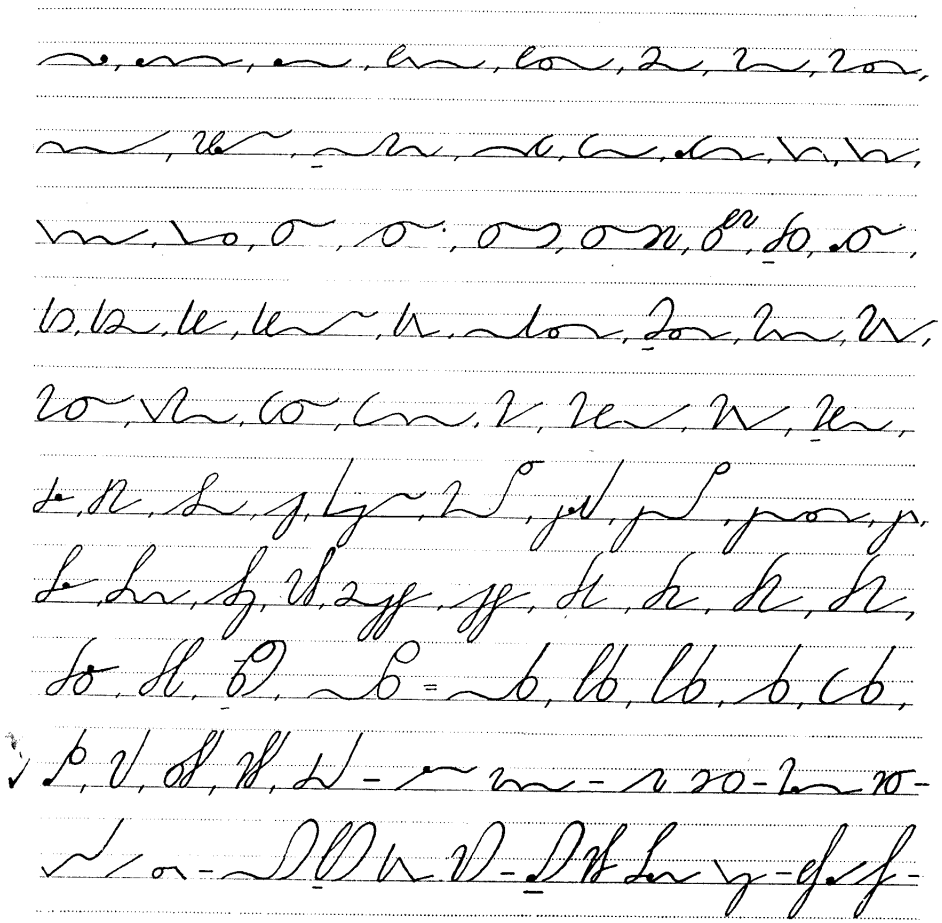

G. Zestawienie znaków w porządku alfabetycznym.

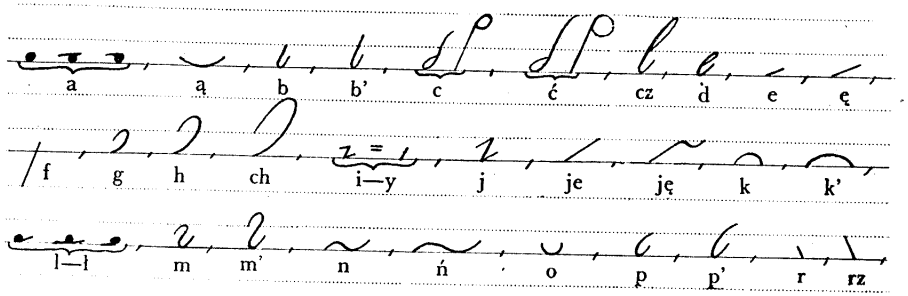

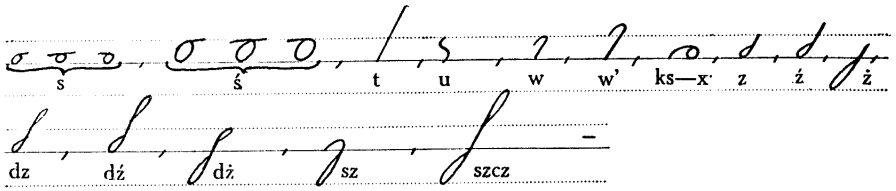

H. Przedrostki.

1. Przedrostki są to początkowe słowotwórcze cząstki wyrazów zmieniające ich znaczenie.

Np. *prze*-lecieć, *przy*-lecieć, *wy*-lecieć, *na*-lecieć, *w*-lecieć, *z*-lecieć;
prze-nieść, *przy*-nieść, *wy*-nieść, *na*-nieść, *w*-nieść, *z*-nieść;
prze-biec, *przy*-biec, *wy*-biec, *w*-biec, *z*-biec.

2. Za przedrostki uważa się w stenografii również pewne wyrazy, czy też cząstki wyrazów bez względu na ich postać gramatyczną, które jednak w stenografii łączą się z danym wyrazem.

Np. *nie*-mieć, *przez*-to.

3. Na niektóre przedrostki istnieją osobne znaki. Dopisuje się je najczęściej do wyrazu w miejscu, gdzie się jego znak początkowy zaczyna.

4. Osobno zaś pisze się przedrostki wtedy, gdy do ich połączenia z wyrazem trzebaby osobnej kreski.

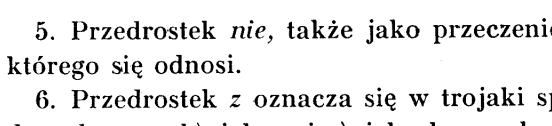

5. Przedrostek *nie*, także jako przeczenie, łączy się z wyrazem, do którego się odnosi.

6. Przedrostek *z* oznacza się w trojaki sposób: a) jako zmniejszone do połowy *z*, b) jako *s* i c) jako kreseczkę.

Połączenia:

a) ze znakami wygiętymi w lewo lub w dół: *g, h, ch, j, k, k', m, m', n, ń, w, w', sz,* samogłoską *a, e,* zgłoską *je,* a nadto *l—ł* jako zmniejszone do połowy *z;*

b) ze znakami: *f—t* (pisanym do góry), samogłoskami: *i, o* oraz przedrostkami: *w, prze, przy* jako *s;*

c) ze znakami o kresce prostej lub lekko wygiętej: *b, b', c—ć* (początkowym), *cz, d, f—t* (pisanym z góry), *p, p', r, rz, s, ś, z, ź, ż, dz, dź, dż, szcz* oraz samogłoską *u* jako kreseczka.

7. Jeżeli przedrostek *z* oznaczany normalnie jako kreseczka znajdzie się w wyrazie złożonym w środku, wtedy zmienia się w odwrócone *s*.

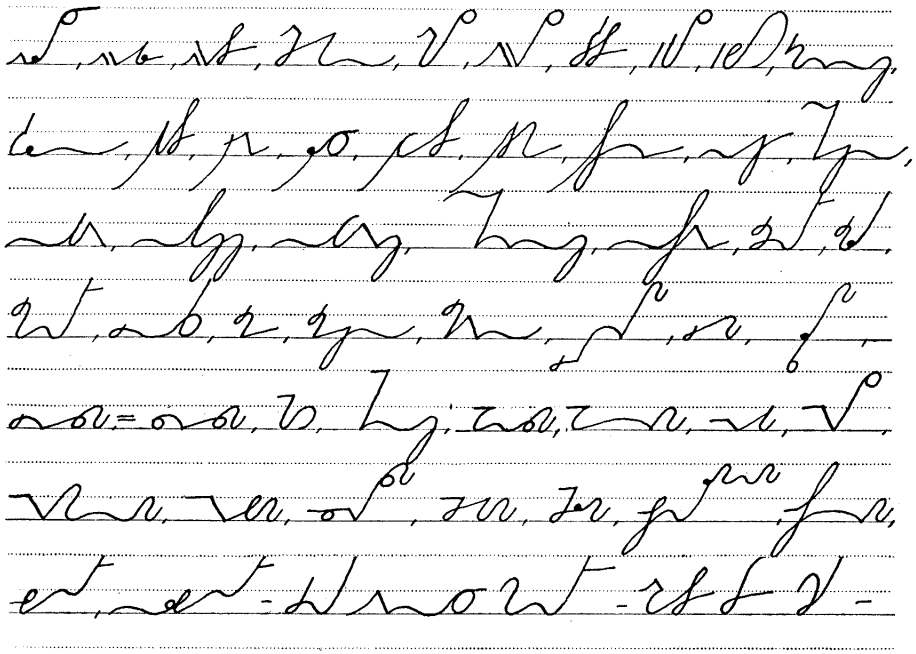

I. Przyrostki.

1. Przyrostki są to końcowe słowotwórcze cząstki wyrazów zmieniające ich znaczenie. Np. szczęś-*cie,* mę-*stwo,* męczeń-*stwo.*

2. Przyrostki w znaczeniu stenograficznym są często czymś innym niż w gramatyce, ale ponieważ są cząstkami powtarzającymi się w wielu wyrazach, oznacza się je osobnymi znakami.

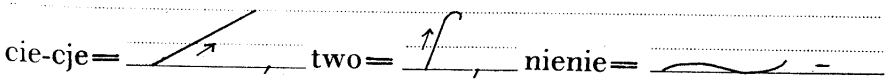

3. Przyrostek *nienie* jest dwa razy dłuższy od zgłoski *nie.*

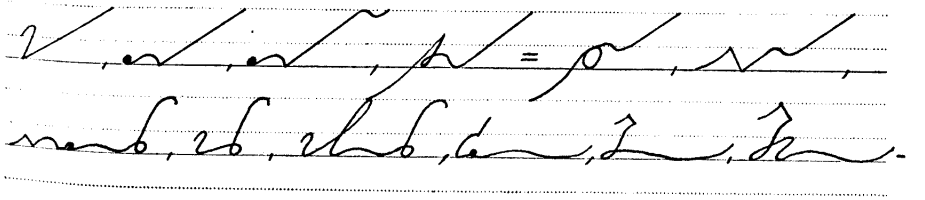

4. Na końcu wyrazu samogłoskę *ę* oznacza się przed *cie* znakiem *n;* tak samo *cję* = *cien.*

J. Znaczniki.

1. Znacznikami nazywa się stałe skróty wyrazów często się powtarzających.

2. Znaczniki powstałe przez wypisanie początku wyrazu pisze się w polu głównym, utworzone zaś ze środkowych i końcowych głosek — w polu górnym.

3. Od reguł powyższych istnieją nieliczne wyjątki.

Będę = , -sz = , -e = , -cie = , jeden = ,

kiedy = , rzecz = , się = , siebie = , każde = ,

są = , nie są = , tak = , -ie = , te = ,

tę = , ten = , tem-tym = , wtem-w tym = , że = ,

to = , jest = , -eście = , jest to = ,

to jest = , nie jest = , nie jest to = , gdzie = ,

ZDANIA.

Ćwiczenie.* Szerzę tę wieść. Ten jeniec będzie nieść to, a ten to. 14
To są Kielce. Dziewczę wiezie takie piękne wieńce. Ceś przebierze się. 33
Kiep przybędzie i przyrzeknie wiele. Będziesz mieć tę rzecz w ręce. Jesteś w Niemczech. Weź (ś) to narzędzie i przynieś je. Rejent jedzie 51
niekiedy na wieś. Ferie w lecie w mieście nie są przyjemne. 67 83

II. Samogłoska: a. Znaczniki.

1. Samogłoskę *a* oznacza się w następujący sposób:

a) na początku wyrazu wypisuje się *a* znakiem alfabetycznym,

b) w środku i na końcu wyrazu symbolicznie, tzn. znak *a* opuszcza się, natomiast zgrubia się z góry w dół znak poprzedni, np. aparat = = a*p*-*r*-t, akademia = a*k*-de*m'*-, anemia = ane*m'*-.

2. Grupę *al* na początku wyrazu pisze się: *el.*

3. Po znaku *f*—*t* pisanym do góry można w środku wyrazu *a* opuścić, jeżeli nie ma dwuznaczności lub trudności w odczytaniu, w przeciwnym razie trzeba je wypisać.

4. Po *t* stojącym na końcu wyrazu, po samogłosce *e* oraz po przyrostku *cie-cje* wypisuje się *a* stale.

5. Znak *ch* po zgłosce *je* przybiera jej kierunek.

* Cyfry umieszczone na marginesie oznaczają ilość zgłosek w danej linii. Służą one do kontroli czasu, potrzebnego do napisania ćwiczenia.

ZNACZNIKI. Jak= , jaka= , ta= , każda= ,

taka= , raz= , nieraz= , wyraz= ,

-żne= , źnie= , niewyraźnie= ,

zaraz= , teraz= , które= , sam= , potrzeba= ,

-bne= , -bnie= , niepotrzebnie= , dla= ,

zawsze= , bardzo= , tam= , tamten= .

ZDANIA.

13 Ćwiczenie. Tartak jest za cmentarzem. Pies ma węch. Ptak lata
34 latem. Franek nie ma zajęcia. Akcja zaczęła się. Nasza kamea jest
54 piękna. Teatr jest w mieście. Marta i Elżbieta są w ambasadzie. Miałeś
64 rację w zasadzie. Zręcznie wymkniesz się.

III. Samogłoska: o — ą. Znaczniki.

1. Samogłoskę *o* oznacza się w środku i na końcu wyrazu symbolicznie przez wyokrąglenie znaku poprzedniego.

Dla oznaczenia samogłoski *ą* wyokrąglenie jest nieco większe.

2. Na początku wyrazu oraz po *f—t* pisanym w górę jak też po *j*, wypisuje się *o-ą* znakiem alfabetycznym.

Najczęściej jednak zastępuje się *j* znakiem *i* (zob. IV 3 j—ł, str. 27).

3. Przed znakami: *b, b', c, ć, g, h, ch, m, m', p, p', rz, t, w, w', z, ź, dz, dź* i *szcz* pisze się *o* na początku wyrazu w tym miejscu, gdzie się te znaki zaczynają.

4. Znaki *d, p* i *t* łączą się ze zgłoską: *ro, rą, rzo* i *rzą* tylko swoją górną częścią, tworząc zgłoski: *dro, drą, drzo, drzą, pro, prą, przo, przą, tro, trą, trzo, trzą.*

Podobnie łączy się *s* i *ś* z grupą *ro-rą.*

5. Znaki *z* i *ź* w połączeniu ze samogłoską *o-ą,* zastępuje się w środku wyrazu znakami *s* i *ś.*

bo= , bą= , bio= , bią= , co= ,

cą= , cio= , cią= , czo= , czą= , do= ,

dą= , fo= , fą= , go= , gą= ,

ho= , hą= , cho= , chą= , jo= , ją= ,

ko= , ką= , lo-ło= , lą-łą= , mo= , mą= ,

mio= , mią= , no= , ną= , nio= , nią= ,

po= , pą= , pio= , pią= , ro= , rą= ,

rzo= , rzą= , so= , są= , sio= , sią= ,

co= , cą= , cio= , cią= , to= ,

tą= , wo= , wą= , wio= , wią= ,

zo= , zą= , zio= , zią= , żo= , żą= ,

szo= , szą= , dżo= , dzą= , dzio= ,

dzią= , dżo= , dżą= , szczo= , szczą= ,

dro= , drą= , drzo= , drzą= , pro= ,

prą= , przo= , przą= , tro= , trą= ,

trzo= , trzą= , sro= , srą= , śro= ,

śrą= :

6. W końcowej zgłosce wyrazu opuszcza się *w*, jeżeli nie ma trudności w odczytaniu wyrazu.

kierować=

7. PRZEDROSTKI.

od= ; po=

odpo= odpro=

pod= podpo=

roz=

8. PRZYROSTKI.

-kolwiek= -ość= -gość=

-kość= -rość=

ZNACZNIKI.

Bądź= potrzebą= dotychczas= ponieważ=

gdziekolwiek= tego= tego samego= jakkolwiek=

kto= ktokolwiek= kiedykolwiek=

może= mogę= możesz= możecie=

mogą= można= mógł= pomoc=

którą= sobie-sobą= zostać= -ł=

jakiego= , potrzebnego= , każdego= , jednego= ,

takiego= , wyraźnego= , jakość= , jedność= ,

jednakowe= , , rzeczowe= , , wewnątrz= ,

, zewnątrz= , -

ZDANIA.

Ćwiczenie. W środę i sobotę nie będzie wolne. Kolektor przy- 15
niesie wam weksle. Leon je na obiad gotowaną wątrobę. Srogo was 36
dotknięto. Na Boże Narodzenie będzie sosenka. W kantorze wypła- 56
cono nam pieniądze. Starość nie radość. Kobieta wniosła owocową po- 77
lewkę. Domowe zadanie jest gotowe. Dotychczas jeszcze nie macie ala- 99
bastrowego posążka. 106

IV. Samogłoska: i — y. Znaczniki.

1. Znak *i* łączy się tylko z miękkimi fonetycznie spółgłoskami, zaś *y* tylko z twardymi. Znak *i* od *y* odróżnia się w piśmie stenograficznym przez oznaczenie miękkości poprzedniego znaku: przed samogłoską *i* zatem stale pisze się znaki miękkie, podczas gdy w piśmie zwykłym miękkości się nie oznacza, np. cyna-Cisa, nyża-niż, syn-sine itp.

2. Samogłoskę *i-y* oznacza się:

a) symbolicznie w środku wyrazu przez podwyższenie o wysokość *i-y* znaków następujących po tej samogłosce;

wyjątek stanowią znaki długie jak *szcz*, przed którymi podwyższa się zgłoskę zawierającą *i-y;*

b) przez wypisanie *i-y* na początku wyrazu przy równoczesnym podwyższeniu znaku następnego oraz w końcowej zgłosce;

po *t* biegnącym ku górze pisze się *i-y* w dół;

c) przez wpisanie *i-y* na końcu wyrazu w następujące spółgłoski: *cz, d, f, g, h, ch, p, t* oraz w środku wyrazu po nich, a przed: *t, c, ć, cie, cia, szcz, je (ję), ja (ia).*

Przez zgrubienie powyższych spółgłosek z wpisanym *i-y* otrzymuje się zgłoski: *dia, fia, gia, hia, chia, pia, tia.*

2 a:

b:

c: cz + y = czy = dy = fi = gi =

hi-hy = chi-chy = py = pi = ty =

dia = fia = gia = hia = chia = pia = tia =

W y j ą t e k: W środkowej i końcowej zgłosce *tia* oznacza się *i* znakiem *j (tja).*

3. W środku i na końcu wyrazu oznacza się *j* jako *i (y),* tj. a) *aj = ai,* b) *oj = oi,* c) *ej = ei,* d) *ji, ii = i,* e) *ij = ii,* f) *yj = ii,* g) *yi = ii,* h) *jej = jei,* i) *tej = ty.*

Po *ej* w środku wyrazu pisze się następny znak podwyższony i cofnięty w bok.

Końcowe *j* zastąpione znakiem *i* kreśli się zawsze z góry w dół.

Środkowe i końcowe: j) *ja = ia,* k) *jo = io,* l) *ją = ią* oraz często początkowe *jo, ją* oznacza się tak, jak: ł) w wyrazach, pisanych stale przez *i.*

a:

b:

c:

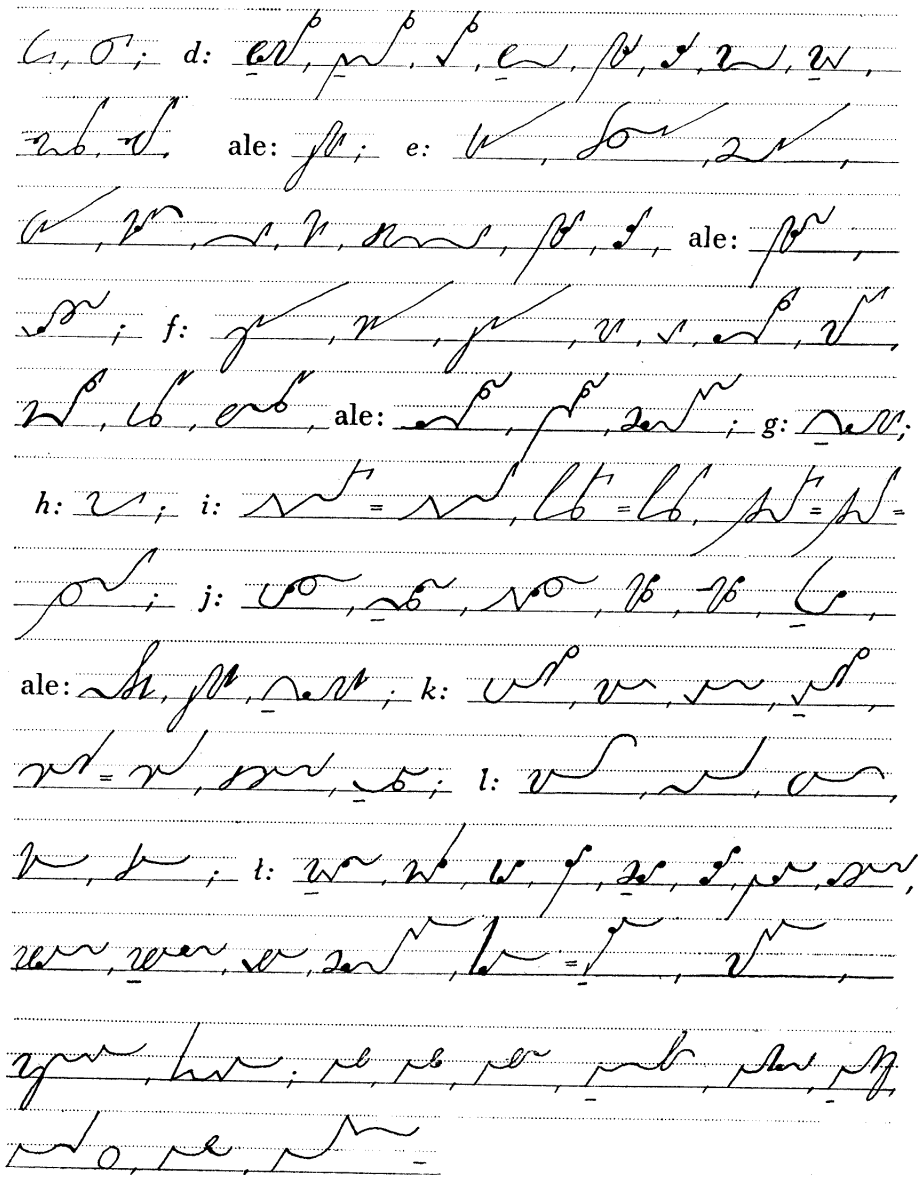

4. Nie oznacza się *i-y:*
a) przed *t, c-ć* (środkowo-końcowym), a znaki te pisze pionowo,
b) przed *cie-cje, cja, je* oraz w zgłosce: *ejsz* = *eisz,*
c) po *t* pisanym w górę w środku wyrazu.
W razie wątpliwości w odczytaniu trzeba *i-y* wypisać.

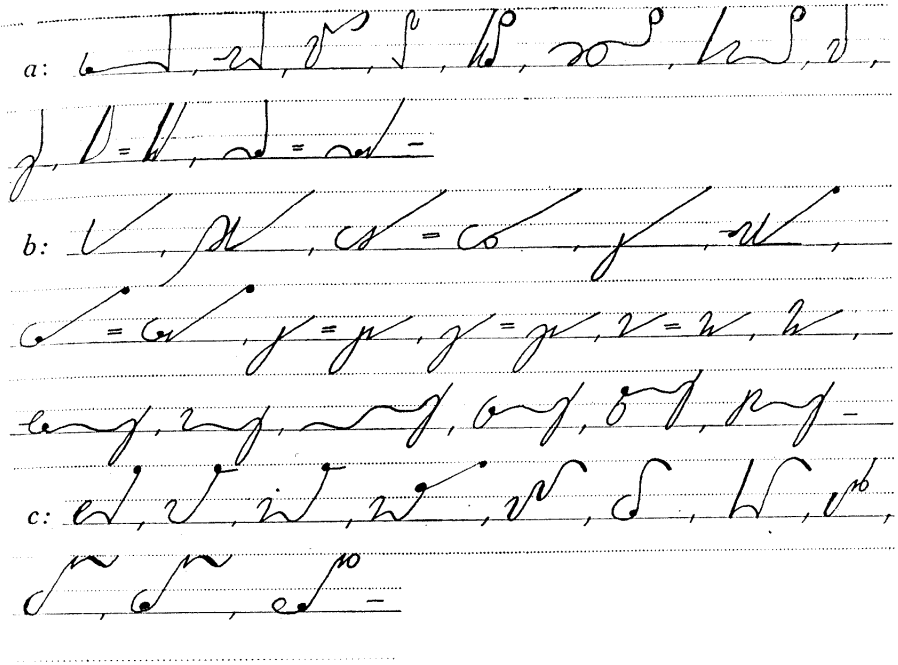

5. PRZEDROSTEK NAJ pisze się osobno.

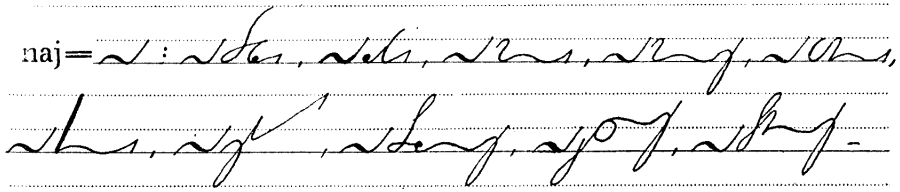

6. PRZYROSTKI.

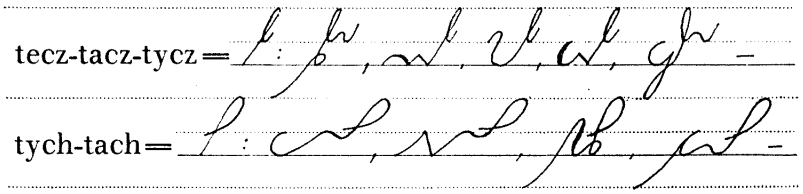

ZNACZNIKI.

Nigdzie= wszystek= -tko= -tkiego=

-ich= -tkie= -scy= -tka= nie wszyst-

-ko= jaki= -ej= -ich= taki=

-ej= -im= -imi= -ich=

samych= siebie samych= widzieć-widać=

widzę= -isz= -zi= -imy= -cie=

-dzą= nie-= potrzebny= -bnej=

-bnych= inny= -ej= -ych= który=

-ej= -ych= z -ych= -rzy= jeżeli=

rzeczy= tej= jednej= -ych= jedyny=

-ego= -ej= -ych= żadnej= -ych=

niż= więc= -ej= przeciw=

-ny= być-byt= gdy= gdym= gdyby=

gdyż= niegdyś= nigdy= każdy=

-dej= nie każdy= tylko= tych=

w tych=

ZDANIA.

Ćwiczenie: Minister wojny zarządził mobilizację wojska. Fami- 17
lia Michaliny wywędrowała do Ameryki. Harcerze rozniecili ogień na 42
nizinie. Oczy wilka błyszczą w nocy. Jastrząb czyha na małe ptaszki. 62
Inżynier zbadał instalację naszej szkoły. Inwentarz zawiera liczne 83

104 działy. Piszemy coraz częściej dyktaty. Hilary nie może rozwiązać
124 niektórych zadań matematycznych. W takich kłopotach mija im życie.

V. Samogłoska: u — ó. Znaczniki.

Samogłoskę *u-ó* oznacza się:

1. w środku i na końcu wyrazu

a) symbolicznie przez obniżenie znaku poprzedzającego o pół pola głównego,

b) przez wpisanie znaku *u-ó* w spółgłoskę podwyższoną, której wskutek tego obniżyć nie można,

c) przez wypisanie, jeżeli obniżenie lub wpisanie niemożliwe;

2. na początku przez

a) wpisanie w następującą spółgłoskę,

b) wypisanie przed: *f, i-j, je, k, szcz,*

c) kreskę spod linii.

Znaki *ur, urz* łączą się ze spółgłoskami jak *u*.

U przed *r, rz* oznacza się kreską spod linii, gdy po nich następuje samogłoska.

Zgłoskę *wiu* — *wió* pisze się *wio*.

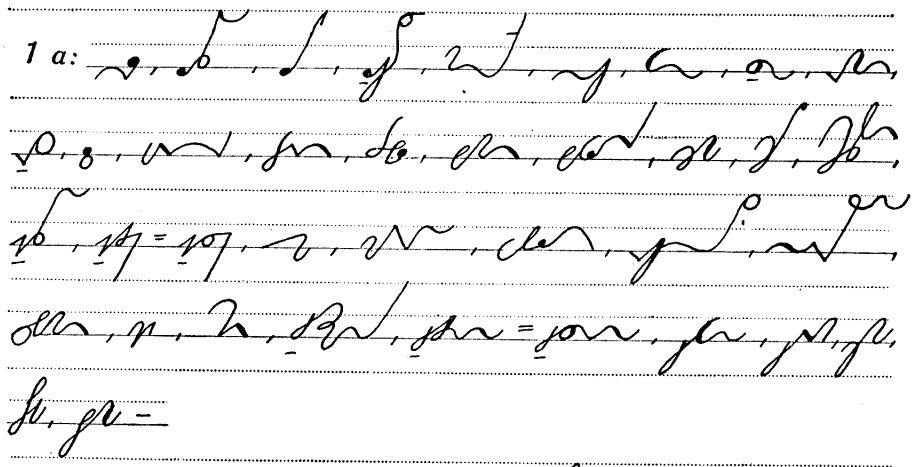

b: bu= biu= czu= du= fu=

chu= ku= lu= mu= miu= pu=

piu= ru= rzu= su= cu= siu=

ciu=

c: fu= gu= nu= tu= wu= szu=

żu= szczu=

2 a: uc= uć= ug= uh= uch=

um= um'= up= up'= us= uś=

ut= uw= uw'= usz= ur= urz=

b: uf= , ui-uj= , uje= , uk= , uszcz= :

c: ub= , ub'= , ucz= , ud= , uja= ,

ul-uł= , un= , uń= , ur= , urz= , uso= ,

usą= , usio= , usią= , uzb= , uzb'= ,

uz= , uź= , uż= , udz= , udź= , uo= :

3. Dwugłoski *au, ou, eu* oznacza się symbolicznie, a gdy to niemożliwe, wypisuje się je alfabetycznie.

Jeżeli *au* rozpoczyna wyraz, to się pisze *a* tuż pod pierwszą linią.

4. PRZEDROSTKI I PRZYROSTKI.

spól (ł) - wspól (ł)= : , , , , , , , - ów= : , , , , , , , , , , , , , , -

ZNACZNIKI.

Już= , różny= , -ica= , równy= , tu= ,

jakiemu= , jednemu= , rzeczowemu= , samemu= ,

wyraźnemu= , żadnemu= , temu= , potrzebne-

-mu= , każdemu= , innemu= , jedynemu= ,

takiemu= , któremu= -

ZDANIA.

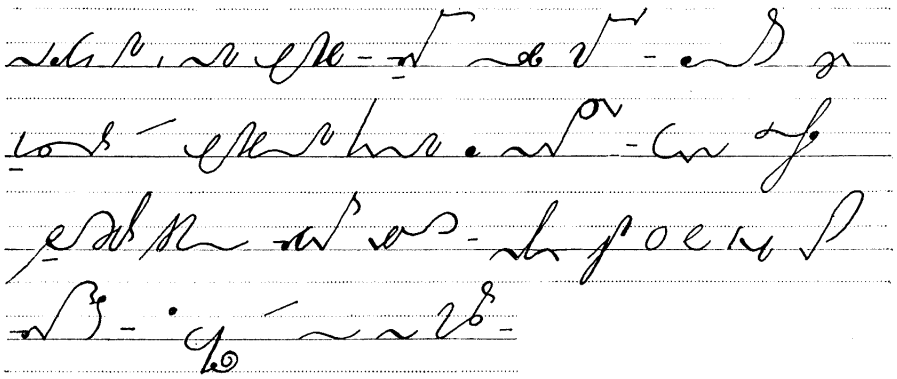

17 Ćwiczenie. Niedaleko rynku wybudowano dużą kamienicę.
38 Nie można już zmienić tego systemu. Różne przyczyny doprowadziły
59 do obecnego stanu rzeczy. Stefunia zarządza cudzym mieniem bardzo
78 uczciwie. Rysunki są miłym zajęciem dla niektórych uczniów. Kot-
97 piecuch leży w kuchni na piecu. Puchacz woła: uhu. W Dunajcu ło-
118 wiono szczupaka. Pył unosi się w powietrzu. Ureguluję swój rachu-
135 nek. Udział w zyskach musi być równy. Panie burmistrzu, proszę
157 usiąść. Laura nie pójdzie na raut. Wujowie nasi poumierali na tyfus
174 plamisty. Współzawodnik jest gotów do drogi mimo burzy.

VI. Grupy spółgłoskowe. Znaczniki.

Znaki spółgłoskowe łączone ze sobą bezpośrednio tworzą grupę spółgłoskową.

Grupy spółgłoskowe powstają przez:

1. ścisłe zestawienie znaków,
2. wpisanie znaków,
3. zjednoczenie znaków,
4. kluczkę.

1. Ścisłe zestawienie znaków spółgłoskowych polega na ich połączeniu za pomocą tak małej kreski łącznikowej, że jej nie można czytać jako samogłoski *e*.

Dla oznaczenia znaku *u* obniża się całą grupę spółgłoskową jako jeden znak o pół pola głównego.

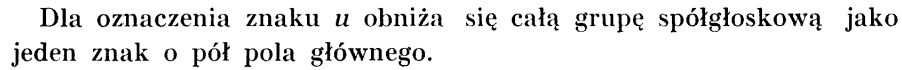

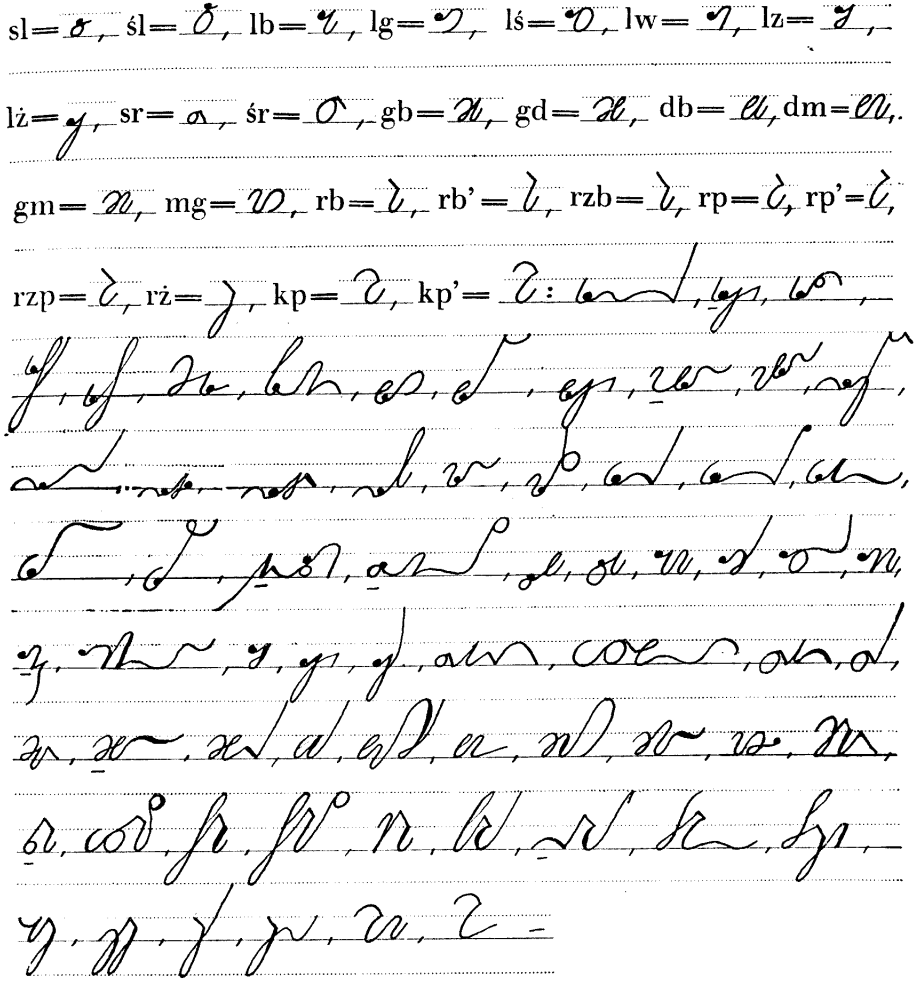

2. Wpisanie jednego znaku w drugi przy zachowaniu niezmienionego wyglądu łączonych znaków.

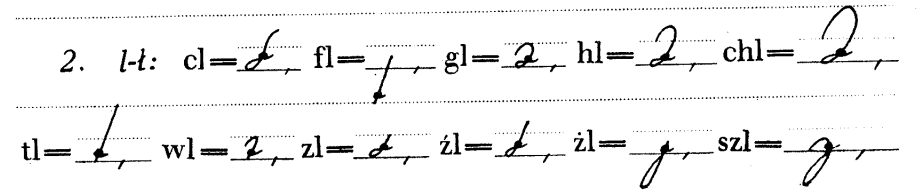

dzl=

r, rz: gr= grz= hr= chr= chrz=

zr= źr= żr= szr=

s-ś: sc= ść= mść= sch= sk=

sm= śm= śm'= sn= śń= sp=

sp'= śp'= st= sw= św'= ks=

kś= ns= ps= pś=

z (w środku wyrazu z=s): zg= zk= zm=

zm'= zn= zń= zw= zw'=

wzg= wsk= wzm= wzm'=

niezm= niezm'= niezn= wzn=

wzń= wzw= wzw'= niezb=

wzb= pozb= niezd= wzd=

pozd=

n, k: gn= hn= chn= żn=

szn= nd= żk= szk= :

3. Zjednoczenie znaków spółgłoskowych w jednolity, charakterystyczny znak.

Zgłoskę *wrzu-wrzó* pisze się *wrzo*.

3. r, rz: br= brz= dr= drz= fr=

frz= kr= krz= mr= mrz= pr=

prz= spr= sprz= tr= trz= str=

strz= wr= wrz= :

rcz= rd= rg= rzg= rch= rzch=

rm= rm'= rzm= rzm'= rs= rś=

rw= rw'= rzw= rzw'= rsz= rdz=

rdź= rszcz= :

ch: chc= chć= chm-chm'= cht=

tchn=

sz: bsz= dsz= chsz= ksz= msz=

psz=

m: km= km'= mp=

w: gw= chw= kw=

4. Kluczką albo pętlicą nazywa się obwinięcie przedrostkowym *w* (I H) poprzedzającego znaku lub grupy spółgłoskowej, przy czym nie oznacza się zmiękczenia.

4. bw= brw= cw= ćw'= czw=

dw= drw= drzw= krw= tw= trw=

zw= żw= szw= dzw= dźw'= szczw=

ZNACZNIKI.

Własny= właściwy= handel= dobry=

dobrze= nie—= dobro= prawo=

prawda= sprawa= zresztą= przed= sprzedać=

ZDANIA.

13 Ćwiczenie. W składzie farb można nabyć terpentynę. Fryzjer
35 uczesał hrabinę grzebieniem bursztynowym. Nie każda roślina udaje
53 się na glebach piaszczystych. Kupiec opłacił cło w urzędzie celnym
76 na placu cłowym. Złoto zostało źle zużyte. Orlęta wyleciały z gniazda.
95 Cały nakład śpiewnika wydany w Wrocławiu jest już na wyczerpa-
114 niu. Wanda wstąpiła do klasztoru Panien Sakramentek. Franki srebr-
132 ne były schowane w brązowym kufrze. Albrecht, to członek starej
153 szlachty germańskiej. Oficer straży granicznej wysłał swego ordynansa
174 na urlop. Tragiczne zajście miało miejsce koło głównej trafiki. Marchia
191 wschodnia miała skromną powierzchnię. Pszenica różni się kształtem
208 od hreczki. Każdy kwit musi być ostemplowany. Wiechciem wy-
228 czyszczono sadzę. Za lichszą pracę, gorzej płacą. Kminek jest rośliną
247 baldaszkowatą o kwiatach białych lub różowych. Za chwilę usły-
267 szycie gwizd lokomotywy. Wezwano chirurga. Kocur Maciuś mruczy

w piwnicy. Nieuleczalna choroba tkwi w organiźmie brutalnego sa- 288
trapy. Strudzonego strzelca ostrzeżono o pstrych bobrach. Dźwięczne 306
dzwony sprowadzono ze Szwecji. Wycieczka wróciła ze Szwajcarii. 325
Szczwół, to roślina o łodydze czerwonoplamistej. 340

VII. Grupy zgłoskowe. Znaczniki.

Grupa spółgłoskowa zawierająca samogłoskę, tworzy grupę zgłoskową. Tam gdzie nie zachodzi dwuznaczność w odczytaniu, można grupę zgłoskową zastąpić grupą spółgłoskową, tzn. opuścić środkową samogłoskę lub oznaczyć ją symbolicznie.

Najczęściej używane są następujące grupy zgłoskowe:

der—dar= derz—darz=

kier—kar=

karz= per=

pier=

fer= wer—war=

tvor—twór—twar=

tvorz—twarz= mar=

marz= mierz= wiarz=

kos= koś=

kom=

komp= kosz= kow= kep= kiep= kap= kop= kąp=

chem= cham= chom= chet= chot= chec= cheć= choć= chew= chow—chów= giew—gów= kiew= ków= kas—kaz= res—rys= rzes—rzys=

rzyś= basz= dasz= lasz= masz= miesz= pasz= piesz= chasz= bow= baw= dow—dwo= daw= mow—mów= pew—pow= paw= zew—zwie= zaw= tof=

itp.

ZNACZNIKI.

Bowiem= albowiem= niebawem= obowią-zek= powinien= -ność=

ZDANIA.

13 Ćwiczenie. Cylinder wyszedł już z mody. Komisant sprzedawał wagonami marchew, kartofle i rzodkiew. Koszatki, to gryzonie,
33 podobne do wiewiórki. Ksawery nabył okazyjnie maszynę do pisania.
56 Bóg i Pan nasz, Jezus Chrystus jest zbawcą świata. Bohaterscy obrońcy
75 Alkazaru woleli zginąć, niż wywiesić białą chorągiew. Nie zamawiamy
97 w Moskwie towaru. Moskiewskie wojsko zostało pobite pod
116 Warszawą. Na krakowskim przedmieściu znajduje się cerkiew. Łyczakowski
133 dworzec kolejowy góruje nad lwowskim grodem. Jednym
152 z najgłośniejszych uzdrowisk polskich jest Ciechocinek. Otokar sprowadził
170 towar z Frankfurtu.
177

VIII. Przedrostki polskie.

Powtórzenie (I H, III 7, IV 5, V 4) i uzupełnienie.

Znaczniki.

Przedrostki łączy się — jak wskazano w I H 3 — z pierwszym znakiem rdzenia wyrazu. Niektóre z nich pisze się osobno (I H 4).

Bez= b: do= d: na= n:

nad= n: nadp= n: nadspo= n: naj= n (osobno): nie= n: o= o: ob= o: od= o: odp= o: po= o: pod= o: posp= o: podp= o: prze= r:

przy= przeciw=

przed= przedp= roz=

w.(we)= ale:

pól—pół, spól—spół, wspól—współ= na wpół=

wy= z (ze)= za=

ZNACZNIKI.

Śród= wśród= pośród= z pośród=

ZDANIA.

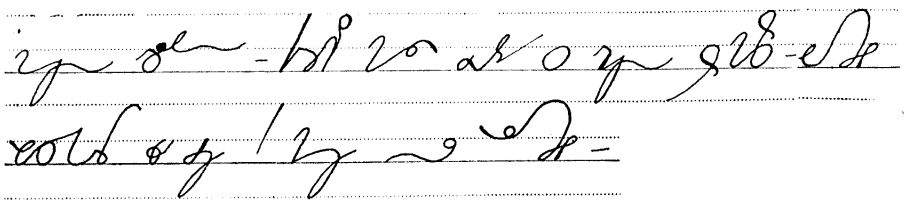

13 Ćwiczenie. Z pośród wszystkich zawodów podoba mi się naj-
33 lepiej stan kupiecki. W odpieczętowanym mieszkaniu znaleziono od-
52 pis testamentu. Nauka odbywa się tylko przed południem. W zbio-
73 rach przyrodniczych zwracały na siebie uwagę wspaniałe okazy zwie-
91 rząt przedpotopowych. Fryderyku, przywieź z Bułgarii olej z róż.
102 We flaszce jest przegotowana woda.

IX. Przedrostki obce.

Przedrostki obce, podobnie jak przedrostki polskie, łączą się przeważnie z rdzeniem.

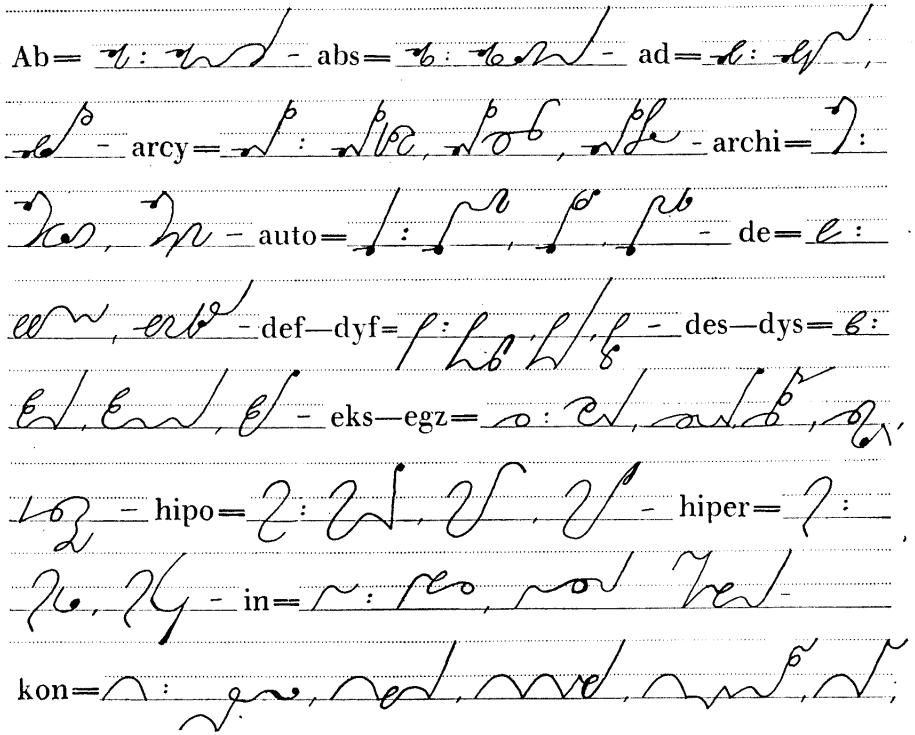

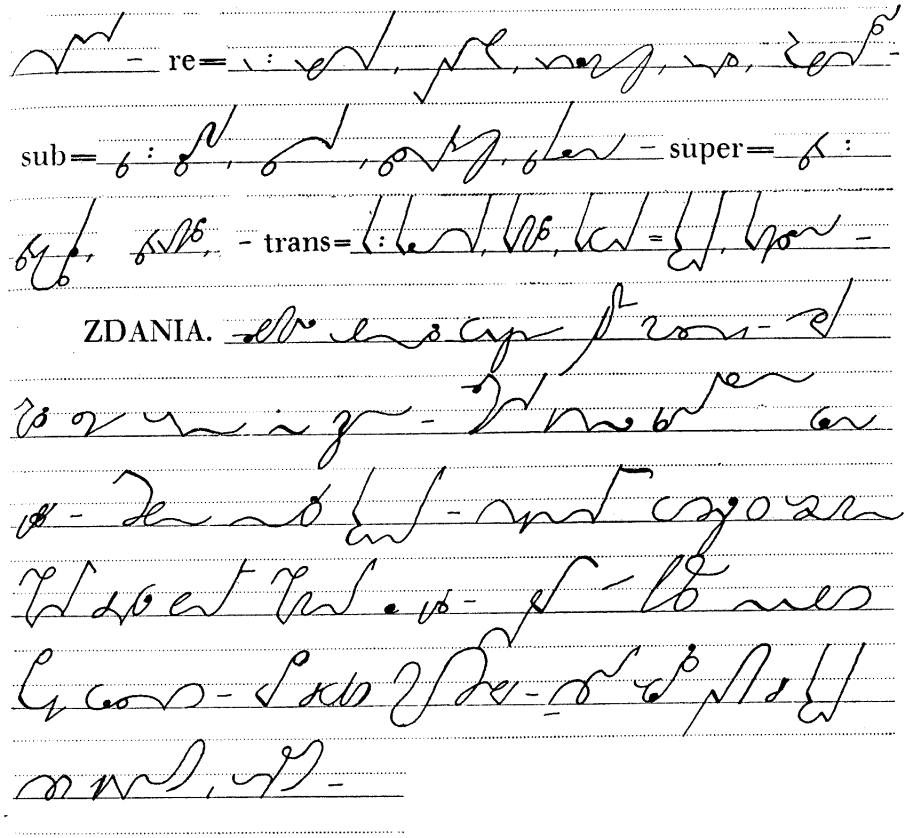

Ćwiczenie. Bank hipoteczny przeprowadził korzystną trans- 13
akcję. Egzamin wypadł pomyślnie. Hipokryzja jest wadą charakteru. 34
Automat jest chwilowo nieczynny. Szpital Czerwonego Krzyża otrzy- 54
mał subwencję. Superarbiter rozstrzygnął spór na ich korzyść. Auto- 73
krata był niekonsekwentny w swoim postępowaniu. 88

X. Przyrostki i końcówki polskie.

Powtórzenie (I lit. I, III 8, IV 6, V 4) i uzupełnienie.

Znaczniki.

Przyrostki i końcówki łączą się bezpośrednio z ostatnim znakiem rdzenia wyrazu.

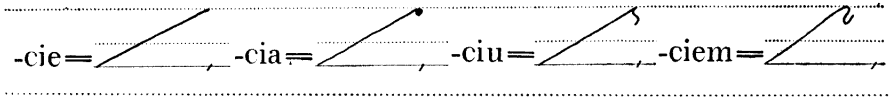

-ciej= -ciami= -ciach=

-ciel—ciół=

-izna—yzna=

-kolwiek= -nienie=

-ość= -ości=

-oście= -ością= -ościom= -ośćmi=

-ościami= -ościach=

-gość= -gości= -gością= -gościom= -gośćmi=

-gościami= -gościach=

-iwość= -iwości=

-iwością= -iwościom= -iwościami=

-iwościach=

-kość= -kości= -kością= -kościom=

-kośćmi= -kościami= -kościach=

-krość=

-chość= -szość= -żość=

-tość=

-tkość=

-ów=

-ówna= : -ówka= : -sław-cław= : -sławów= : -tecz-tacz-tycz= : -two-ctwo= , -twa= , -twu= , -twem= , -twie= , -tw= , -twom= , -twami= , -twach= , -twowy= , -twowego= , -twowemu= , -twowym= , -twowa= , -twowej= , -twową= , -twowe= , -twowych= , -twowymi= , -twowość= :

tych-tach= : -ż= : -że= :

ZNACZNIKI.

Przecie= , przecież= , rzeczywiście= , oczywiście= , obficie= , nareszcie= , należycie= , wreszcie= , mianowicie= , właściciel= , zamiast= , natomiast= , natychmiast= , między= , pomiędzy= , chociaż= , aż= , jakże= , jakżeż= , jakiejże= , jakiegoż= , któż= , jednakowoż= , gdzież= , któryż= , takiż= , bądźże= , jednakże= , także= , tamże= , tenże= , tychże= , również= , sprzedaż= , jakoś= -

ZDANIA.

15 Ćwiczenie. Słabość woli jest kalectwem. Zawziętość wroga była
34 bezprzykładna. Większość obecnych zachorowała na grypę. Obok
55 leśniczówki znaleziono wiele skarbów, zakopanych przez uciekinie-
77 rów. Życie owadów jest interesujące. Nie kupujcie obcych towarów.
97 Miejscowość Sasów posiada fabrykę papieru. Wynajmijcież natych-
117 miast mieszkanie w sąsiedztwie uniwersytetu. Ołów ma liczne zasto-
138 sowanie w przemyśle. Bolszewicy wymordowali bardzo wielu księży.
161 Generałówna okazała dużo przytomności umysłu. Furtian klasztoru
178 Ojców Jezuitów pokazał nam bibliotekę kapłanów.

XI. Przyrostki i końcówki obce.

Przyrostki i końcówki obce, uproszczone wskutek opuszczenia w nich niektórych znaków, umożliwiają swym charakterystycznym brzmieniem znaczne skrócenie w pisaniu danego wyrazu. Doczepia się je do rdzenia słowa.

-cja, -acja, -icja, -cjacja, -tacja, -tracja= -cje=

-cji= -cjo= -cją= -cję=

-cjami= -cjach= -cjom=

-cyjny, -tacyjny, -tracyjny= -cjować, -cjonować=

-ista-ysta= -isty-ysty=

-iście-yście= -istę-ystę= -isto-ysto= -istą-ystą=

-iści-yści= -istów-ystów= -istom-ystom=

-istami-ystami= -istach-ystach= -istka-ystka=

-cjalny= -cjonalny= -istyczny-ystyczny=

-izm-yzm=

-tyzm-cyzm=

-cjalizm=

-cjonalizm=

-giczny=

-tyczny, -tryczny, -tatyczny, -tetyczny, -taryczny, -toryczny,

-listyczny=

-tet-tyt=

-tor= -graf=

-grafia=

-ficzny, -graficzny= -grafować=

-um, -eum, -i (j) um=

-usz, -i (j) usz=

-uar=

ZDANIA.

Ćwiczenie. Konkurencja wpływa korzystnie na wartość pracy. 14
Rozmaite przyczyny spowodowały deprecjację pieniądza. Komunizm 36
zagraża wszystkim. Eugeniusz jest sekretarzem w prezydium rady 55
ministrów. Rezerwuary z wodą zostały uszkodzone wskutek operacyj 78
wojennych. 81

XII. Upraszczanie wyrazów przez opuszczanie niektórych dźwięków. Znaczniki.

Napisanie wyrazu można uprościć przez opuszczenie:

a) pewnych słabo wymawianych dźwięków będących nieistotną jego częścią,

b) niektórych głosek stanowiących istotną część wyrazu, albo
c) przez zamianę jednego znaku na drugi.

a—b. Opuszcza się:

a-b: 1. *a* przed *l-ł:*

2. *ć* w zgłosce *-ści:*

3. *d* przed *c-cz:*

4. *g, k, n* w odmianie przymiotników:

5. *i, j, y* w środku wyrazu:

6. *j* między 2 samogłoskami:

7. *l-ł:* a) w rzeczownikach (słabo wymawiane):

; b) w czasownikach (3 os. l. p. cz. przeszł.):

; c) w imiesłowach na *-łszy:*

8. *n (=ę)* w zgłosce *nię* przed *t-cie* i w środkowej zgłosce *ję:*

9. *r, rz:* a) w zbiegu spółgłosek: *rtw, trw, twr:*

; b) w grupach spółgłoskowych:

; c) w zgłosce *or:*

10. *ś* w czasie przeszłym czasowników w liczbie mnogiej:

11. *t* przed *t-c:*

12. *w* przyimkowe: a) w wyrazach złożonych:

; b) w końcówkach: *-owy, -owny, -owany, -ować, -liwy, -wski, -wszy:*

13. *ż* przed *sz, dż:*

14. środkowe zgłoski, względnie całe grupy o charakte-rystycznych przedrostkach i przyrostkach:

15. końcówki, wypływające z gramatycznego związku w zdaniu (Wiad. wstępne 13): 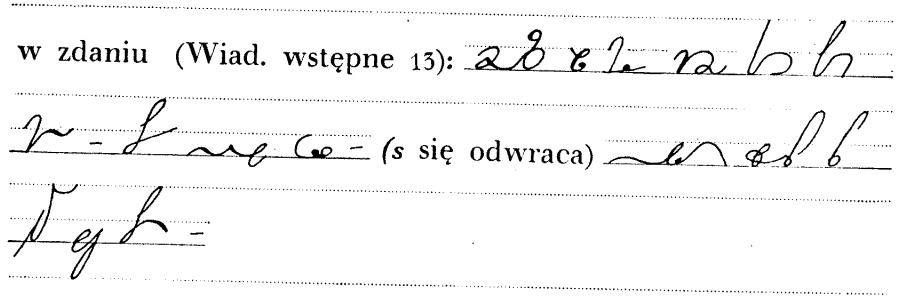

(*s* się odwraca)

16. z końcówki imiesłowu: *-ąc, -jąc, -ując* wypisuje się tylko *ą* w górnym polu nad wyrazem: 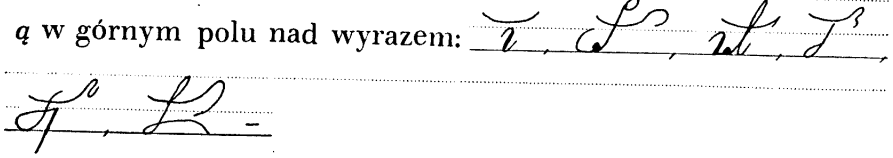

c. Zamienia się:

1. *ć* w *t* na końcu wyrazów (I F 3): 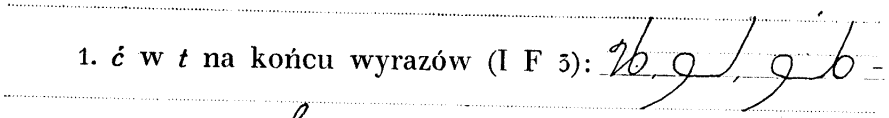

2. *rż* w *rsz*: 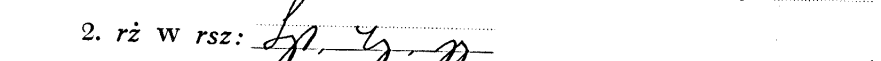

3. *sz* w *s* (zazwyczaj w obcych wyrazach):

4. *z-ż* w *s-ś*: 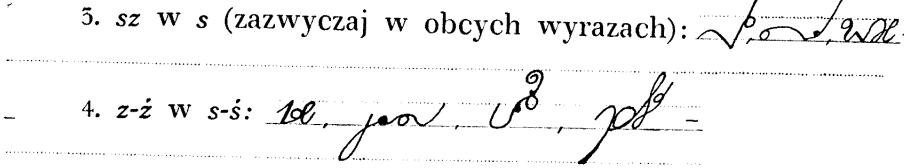

d. Ponadto:

Spółgłoski podwójne oznacza się pojedynczo z wyjątkiem wyrazów złożonych (Wiad. wstępne 12): 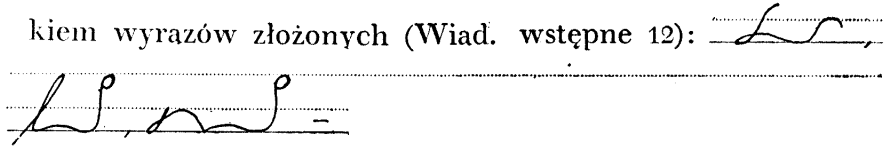

Jeżeli powyższe uproszczenia czyniłyby wyraz nieczytelnym lub dwuznacznym należy go dokładnie wypisać.

ZNACZNIKI.

Zwłaszcza= , bezzwłocznie= 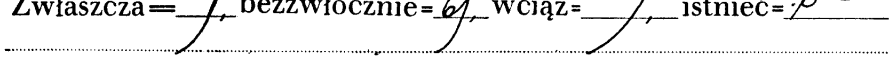 , wciąż= 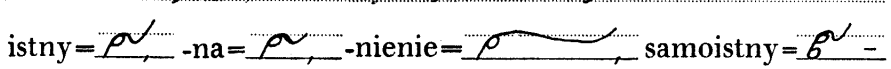 , istnieć= 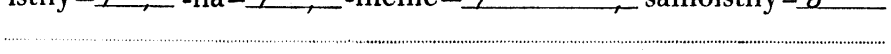

istny= 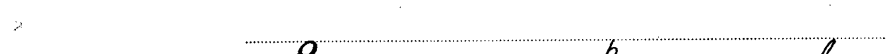 , -na= , -nienie= , samoistny=

ZDANIA. 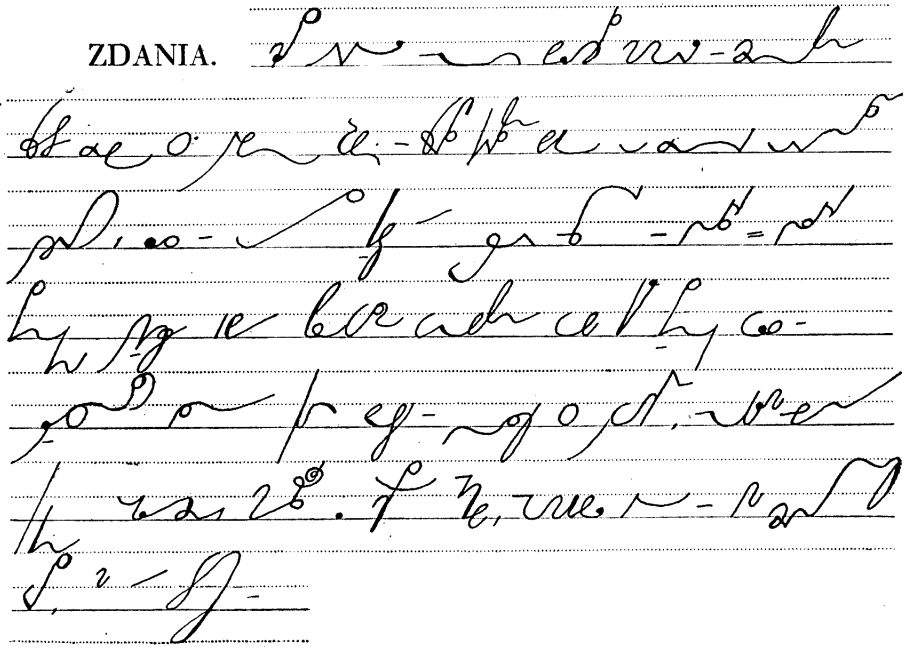

Ćwiczenie. Najeźdźca przyrzekł nienaruszalność stanu majątkowego obywateli. Fabryka tytoniu w Winnikach spłonęła w pierwszym roku wojny światowej. Spis wyborców do ciał ustawodawczych 113 35 54

72 jest do przeglądnięcia w biurach zarządu miejskiego oraz w poszcze-
92 gólnych komisariatach dzielnicowych. Dobrobyt w kraju zawisły jest
113 wciąż od bilansu płatniczego. Zarządca oberży zmienił dostawcę pro-
119 wiantów i napojów.

XIII. Liczebniki i różne skrócenia praktyczne.

A. Liczebniki.

1. Liczby oznacza się cyframi arabskimi nieznacznie uproszczonymi, kreślonymi w polu głównym.

Skrótów specjalnych używa się tylko dla liczb okrągłych, aby uniknąć wypisywania zer.

2. Liczebniki porządkowe oznacza się dodaniem kropki.

1. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 –

100 = °; 1.000 = ′; 10.000 = ρ (= 10 = ° + ′); 100.000 = ρ (= ° + ′);

1,000.000 = ″ (′ × ′); 1.000,000.000 = ‴ (″ × ′); 600 = 6° ;

8.000 = 8′; 30.000 = 3ρ = 30′; 400.000 = 4°″ = 4ρ ;

13,000.000 = 13″; 500,000.000 = 5°″; 90.300 = 9ρ 3° = 90′3°;

72,010.009 = 72″ρ 9; 1.014,600.002 = ‴14″6ρ2 –

2. 16. ; 25. –

3. Do liczebników dopisuje się przedrostki, przyrostki i końcówki, umieszczając je przed cyfrą względnie po niej.

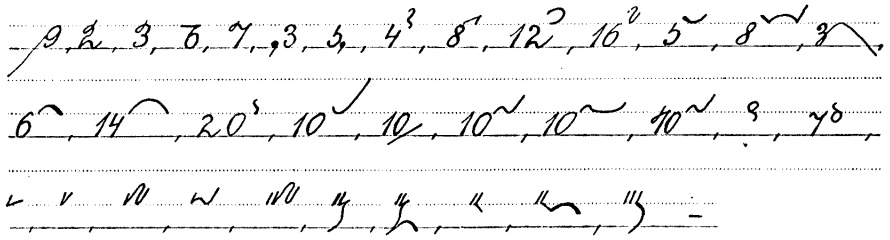

4. Jeżeli wygodniej, należy wypisywać cyfrę stenograficznie podobnie jak i liczebniki nieoznaczone.

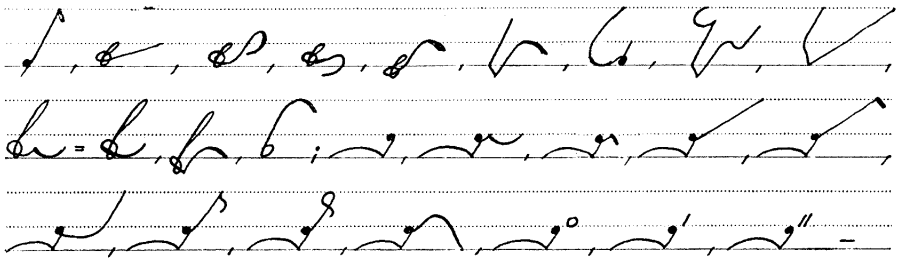

5. Lata wieku bieżącego oznacza się przez wypisanie jednej lub dwu ostatnich cyfr (dziesiątki i jednostki).

Lata wieków minionych wypisuje się w całości.

1909 = 9; 1914 = 14; z r. 1937 = 37;

1515 = 1515; 1795 = 1795; 1863 = 1863 –

6. Jeżeli liczba jest powtórzona słowami, wtedy się to powtórzenie oznacza rozszerzonym nawiasem.

1.500 tj. tysiąc pięćset = 5° ( );

4,000.000 tj. cztery miliony = 4″ ( ) –

B. Różne skrócenia praktyczne.

TYDZIEŃ=

MIESIĄC=

Miesiące oznacza się też cyframi.

MIARY: a) czasu: sekunda= minuta= godzina= b) długości: metr= dm= cm= mm= km= c) powierzchni: m²= ar= a= hektar= ha= d) objętości: litr=l= hektolitr=hl= m³=

WAGI: cetnar= q, kg= dkg= g= cg= mg= funt=

MONETY: zł= gr= M= fr= K= $= itd.

Miary, wagi i monety można oznaczać także znakami pisma zwykłego.

SKRÓCENIA: a) stenograficzne: itd.= itp.= etc.= tzw.= tzn.= np.= jak np.= jw.= ewentualnie= respective= bm.= br.= z. m.= ub. m.= ub. r.= z. r.= z poważaniem= z wysokim poważaniem= z uszanowaniem= niniejszym= Pan, WPan= WPanowie= dr= hr.= ksiądz= książę= brawo= brawa= Lwów= Kraków= Poznań= Warszawa= itd.

b) niestenograficzne: %= ‰= §= pierwiastek= √ równoległy (le)= // prostopadły (le)= ⊥, mniej= — jak najmniej= mniejszość= więcej= + mniej więcej= ± = ∓ = ≈ większość= ś. p.= ± itd.

Imiona własne i nazwiska oraz nazwy — dla wyróżnienia — podkreśla się (Wiadomości wstępne 11), trudniejsze zaś do stenografowa-

nia zwłaszcza obce, oznacza się fonetycznie lub pismem zwykłym (Wiadomości wstępne 12).

ZDANIA.

18 Ćwiczenie. Weksel opiewający na zł 1.400.— (tysiąc czterysta)
40 jest płatny 28 grudnia br. Kupiec pragnący pozyskać sobie klientelę
61 zadowala się niskim procentem. Ilość bezrobotnych w Polsce wynosi
80 według stanu z roku 1936 około 403.000.

XIV. Znaki pisarskie.

W stenogramach pisanych wolnym tempem można używać wszystkich znaków pisarskich. Gdy się tempo zwiększa, wtedy jedynie zdania oddziela się kropką w postaci kreseczki, wyjątkowo tylko używa się przecinka. Inne zaś znaki pisarskie mają wtedy znaczenie pewnych skróceń. (Wiad. wst. 15). A mianowicie:

1. Dwukropek (:) oznacza: mowa, mówi, mówiono, powiedział itp.

2. Pauza czyli myślnik (—) zastępuje znane frazesy, cytaty i przysłowia.

Wypisuje się z nich tylko pierwsze, a czasem i ostatnie wyrazy.

3. Znak równania (=) służy zamiast wyrazu powtarzającego się bezpośrednio.

4. Wykrzyknik (!) pisze się zamiast stale powtarzającego się tytułu na początku wypisanego oraz zamiast słowa „Pan, WPan“ (XIII B).

5. Znak pytania (?) wypisuje się zamiast słowa: pytanie, pytać, zapytał itp.

Ćwiczenie. Praktykant sklepowy mówi swoim rodzicom o po- 15
trzebie prenumerowania gazetki handlowej. Trafiła kosa na kamień. 37
Jaki pan, taki kram. Ręka rękę myje. Wiadomość o nieszczęściu jakie 58
nas spotkało podawana była z ust do ust. Przedrozbiorowa Polska 78
sięgała od morza do morza. Wysoki Sejmie! Reprezentując interesy 101
świata gospodarczego mam zaszczyt przedstawić Wysokiemu Sejmowi 121
jego potrzeby. Zachodzi pytanie, czy ten wydatek był potrzebny. 141

XV. Spis znaczników.

ABY= ; albowiem= ; aniżeli= ;

aż= ,

BARDZO= ; bądź= ;

będę= ;

być= ; bez= , bezzwłocz-

-nie= ; bowiem= -

CHOĆ= , chociaż= -

DLA= , dla mnie= , dla nas= ,

dobry= , dobrze= ,

; dokąd= ,

; dotąd= ; dotychczas= ,

-

GDZIE= , gdy= ,

, -

HANDEL= -

INNY= ,

istnieć= ; iż= ,

-

JAK= ,

; jeden= ,

; jedyny= ,

; jestem= ,

nie jest= , jeżeli= ; już= -

KAŻDY= ;

kiedy= ,

kto= ; który= ,

-

LUB=

MIANOWICIE= między=

może=

NAD= należycie= naresz-

-cie= naprzód= natomiast=

natychmiast= niebawem= niegdyś=

nigdy= nigdzie= niż=

OBFITY= oczywisty=

otóż= obowiązek=

POMOC= ponieważ=

potrzeba=

powinien= prawo=

prócz=

przecie= przeciw=

przed= sprzedaż=

przez=

RAZ=

różny= rzecz=

równy=

SAM= się= siebie=

są= sobie=

sprawa= śród=

TA=

tam=

tak=

tedy= też=

to=

tu= tylko=

WCIĄŻ= wewnątrz= więc=

widzieć—widać=

własny= właściwy= wobec=

wreszcie= wspólny=

wszystek=

wtedy= wzgląd=

ZAMIAST= zawsze= zewnątrz=

zostać=

zresztą= zwłaszcza=

ŻADEN= że=

żeby=

XVI. Ćwiczenia w czytaniu i pisaniu.

Pismo nieskrócone.

Antoni Tatoń — Kazimierz Jabłowski: MÓJ SKLEP. Podręcznik organizacji i techniki handlu. Część I. Lwów, 1936.

1. Uwagi ogólne o lokalu sklepowym i jego urządzeniu: Kantor. Str. 87.

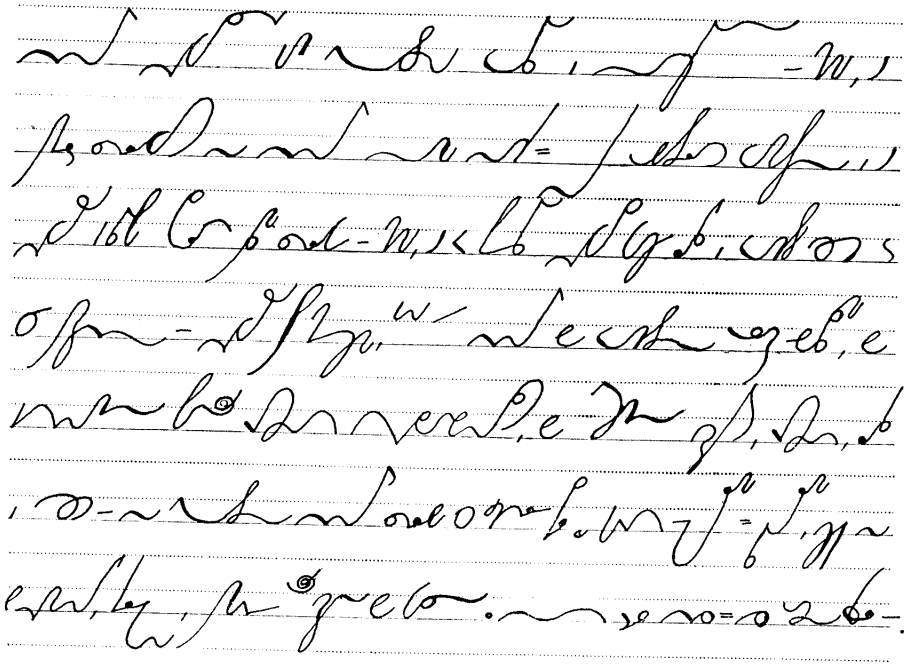

2. Cechy i kwalifikacje kupca. Wytrwałość. Str. 91.

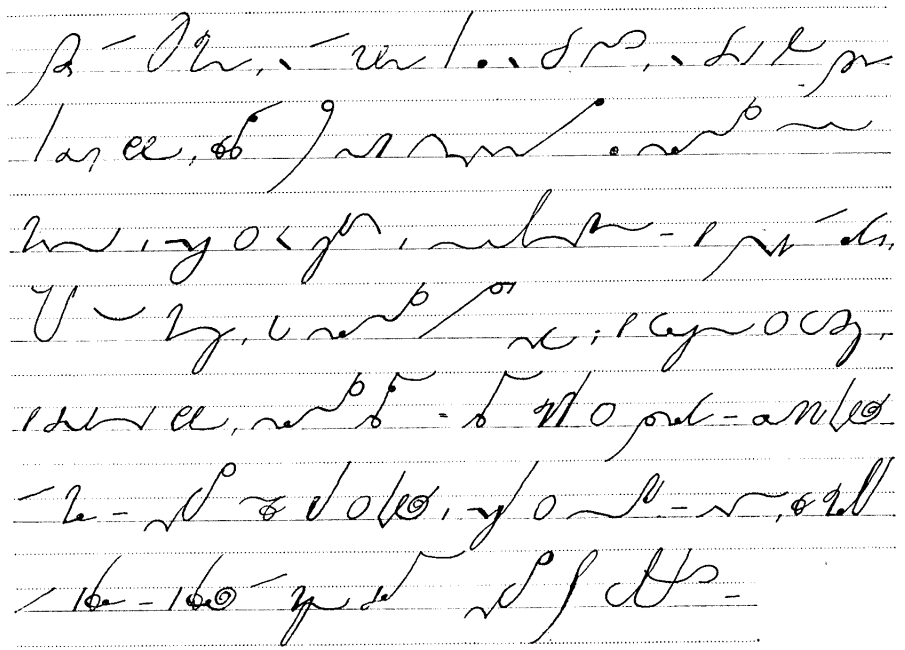

3. Cel prowadzenia sklepu: Cel społeczno-gospodarczy. Str. 103.

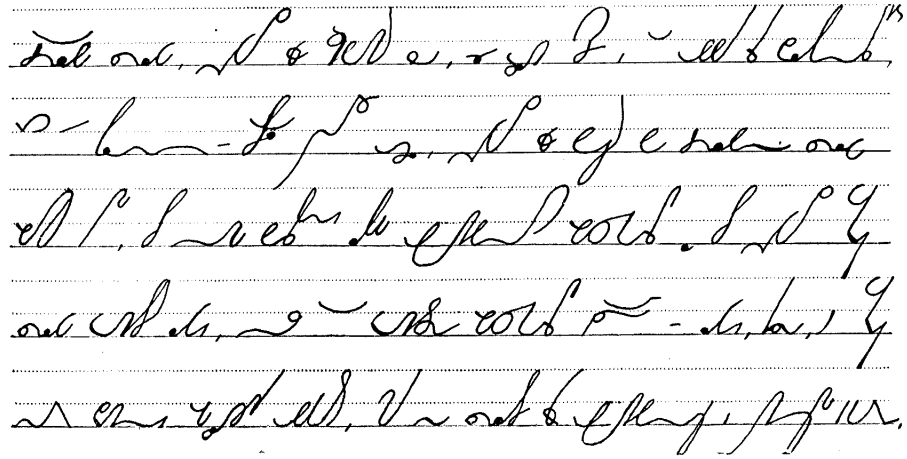

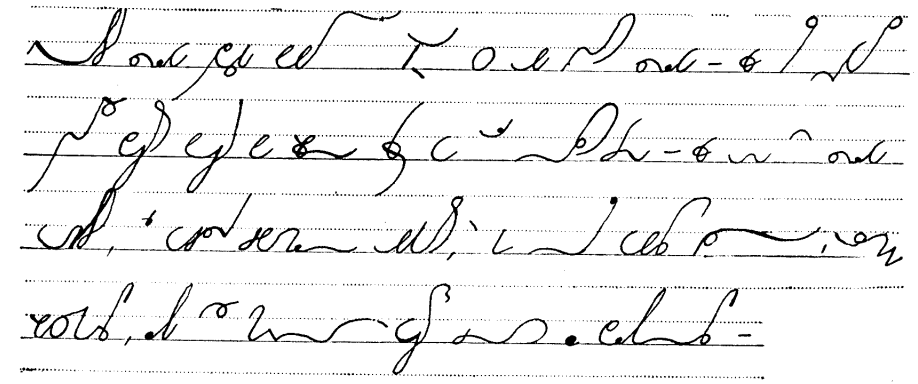

4. Ruch osób. Ruch między wsiami. Str. 110.

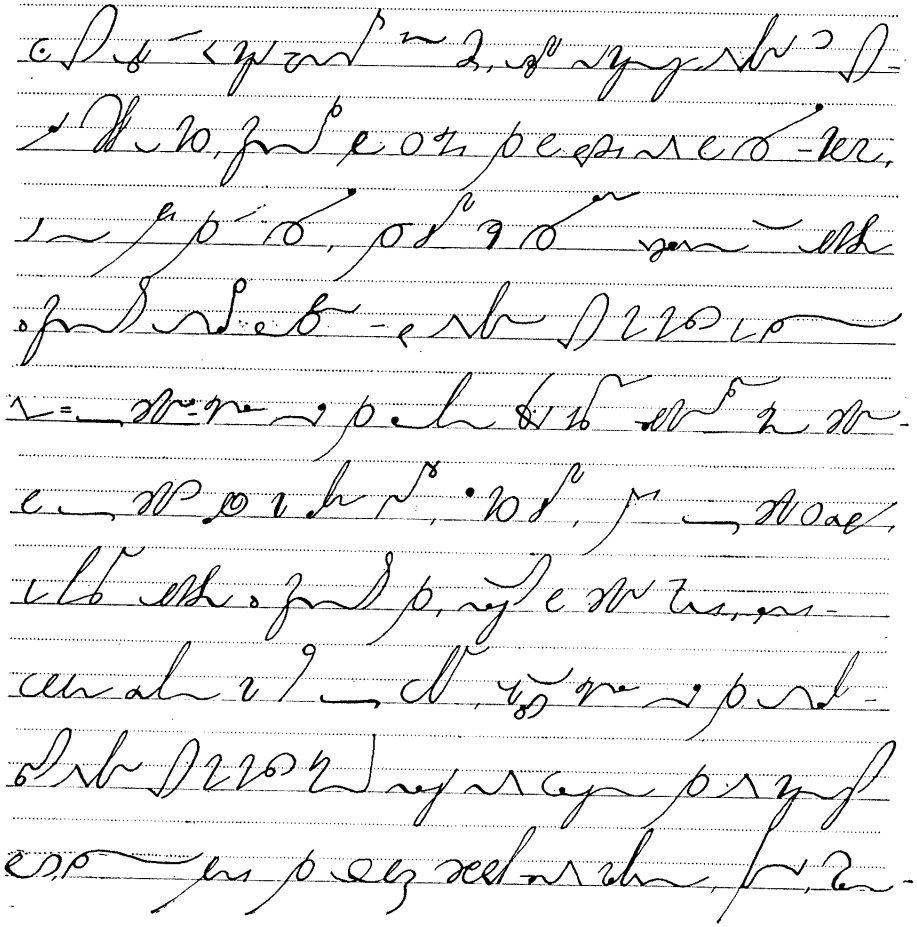

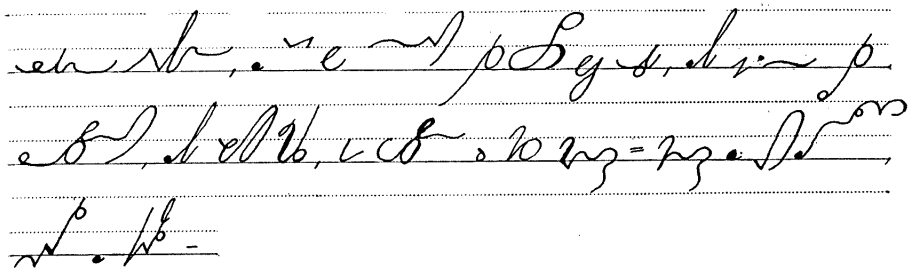

Dr Stefan Górniak: HANDEL DETALICZNY. Lwów, 1935.

1. Interesy handlowe: 32. Sprzedaż na raty. Str. 72/3.

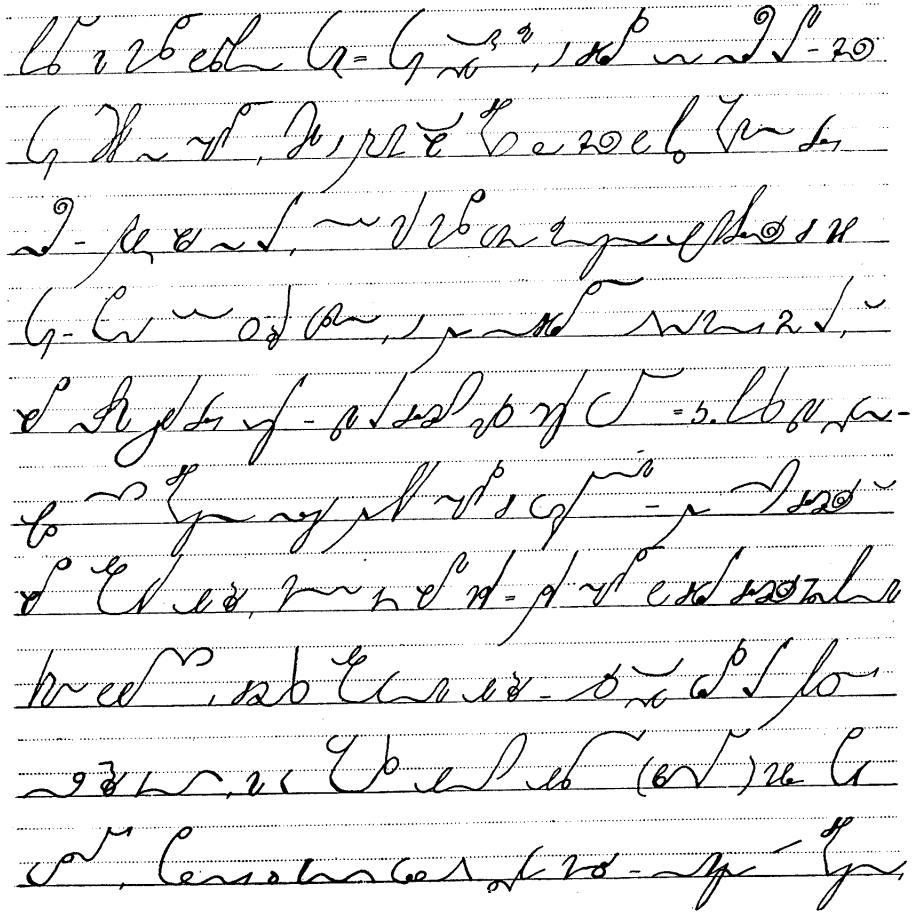

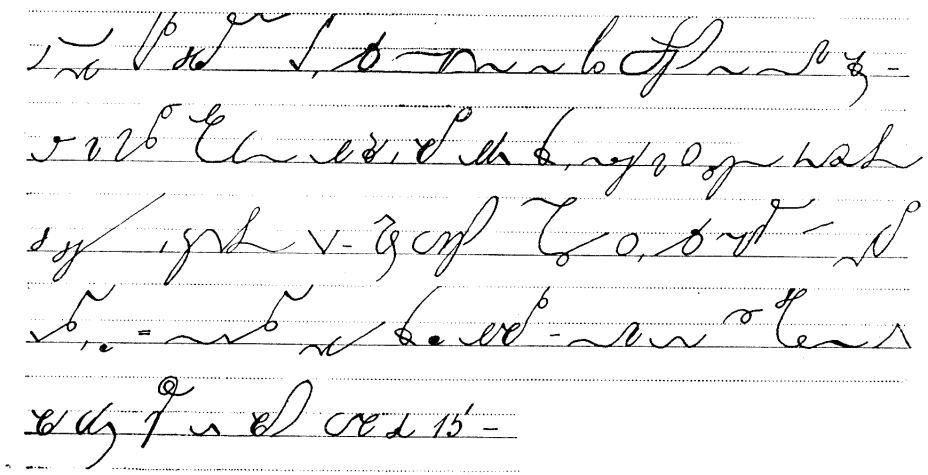

CZĘŚĆ II

A. SKRÓCENIA LOGICZNE

Podane w Części I skrócenia, jak znaczniki lub opuszczanie pewnych dźwięków, końcówek itp., będące skróceniami stałymi i niezmiennymi ułatwiają tylko pismo stenograficzne, ale nie pozwalają jeszcze na rozwinięcie szybkości ponad tempo przeciętnej mowy. Chcąc zaś osiągnąć możność zanotowania tzw. żywego słowa wygłaszanego z dowolną szybkością należy stosować skrócenia polegające na wypisaniu pewnej tylko cząstki wyrazu, z możliwością jednak wiernego odczytania.

Opierając się na logicznym i gramatycznym związku, jaki zachodzi między poszczególnymi wyrazami i wzajemnej ich zależności w zdaniu można z wypisanych cząstek wyrazów domyśleć się reszty.

Skrócone wyrazy mogą mieć różne znaczenie zależnie od treści zdania. Jedna i ta sama zgłoska powtarzająca się w różnych wyrazach, nabiera właściwego znaczenia dopiero w całym zdaniu.

Ten dowolny wybór skróceń w połączeniu z możnością dokładnego odczytania zanotowanej myśli jest największą zaletą stenografii w ścisłym tego słowa znaczeniu.

Przy skróceniach przestrzega się następujących zasad:

1. Należy być bardzo ostrożnym w stosowaniu skróceń, zwłaszcza, jeżeli stenogram nie ma być przepisany pismem zwykłym.
2. Trzeba unikać takich skróceń, któreby nasuwały wątpliwości w odczytaniu, gdyż skrócenie mając być istotnym uproszczeniem wyrazu musi być łatwe do odczytania dla każdego stenografa.
3. Wszystkich wyrazów w zdaniu nie można skracać, choćby to było możliwe, aby uniknąć trudności w odczytaniu.
4. Nie należy opuszczać przedrostków i skracać znaczników.

5. Bezokolicznik oraz wyrazy w liczbie pojedyńczej i czasie teraźniejszym pisze się bez końcówki.

6. Liczba mnoga i czas przeszły oraz przyszły powinny mieć końcówkę, chyba że to z treści zdania wypływa.

7. W razie trudności w odczytywaniu stenogramu ze skrótami należy dany wyraz na razie opuścić i czytać dalej. Ciąg dalszy zdania naprowadzi na właściwe odczytanie pierwotnie niezrozumiałego wyrazu.

Stosownie do tego, co się z danego wyrazu wypisuje, istnieją:

I. Skrócenia początkowe
II. Skrócenia końcowe
III. Skrócenia mieszane
IV. Skrócenia środkowe
oraz
V. Skracanie zdań.

} poszczególnych wyrazów w zdaniu

Praktycznym ułatwieniem w nauce o skróceniach jest stosowanie grup zgłoskowych ze spółgłoską *p:*

D-e-p, d-o-p= d-o-po= d-o-pią= d-o-pr= d-o-prze= d-o-pro= d-o-przą= d-o-py(pi)= d-o-pu= od-e-p= p-e-p= p-a-p'= p-o-po= p-o-py(pi)= p-o-pu= p-o-pr= p-o-pro= p-o-prz= pro-p= (pop):

I. Skrócenia początkowe.

1. Skrócenia początkowe polegają na wypisaniu początku wyrazu. Umieszcza się go zawsze w polu głównym, dla znaku *u (ó)* obniża się.

2. Skrócenia te stosuje się w wyrazach jedno — względnie więcej — zgłoskowych, ale bez charakterystycznej końcówki, tj. takiej, której wypisanie byłoby potrzebne do odczytania wyrazu.

Bank= bełkotać= benzyna= czas= czego= człowiek= dębina= delkredere= długi= drugi= dyskont= duży= erozja= eskont= Europa= fortyfikować= gęsty= głos, głowa= głód, głóg= grzęda= haft= identyfikować= jęcz-mień= kartel= kąpiel= kąt= kupno=

kwestia= - leżeć= - list, liczyć= - los, łożyć= - lud= - narzędzie= - osoba= - podatek= - pontyfikalny= - punkt= - rejestr= - reklama= - republika= - ręka= - rząd= - skutek= - sposób= - trudny, trust= - trzeba= - urząd= - wasz= - wzdłuż= - znowu= - znów= - zwyczaj= -

3. W wyrazach zaczynających się przedrostkiem pojedynczym lub złożonym wypisuje się tylko przedrostek, ewentualnie dodaje następną głoskę lub zgłoskę, gdyby zachodziła dwuznaczność.

Bezpodstawny= - bezprzykładny= - nadchodzić= - przechodzić, przesunąć= - przed południem= - przybierać= - wysiadać= - wypoczynek= -

4. W utartych zwrotach pospolitych używa się jako skrócenia głoski lub zgłoski początkowej będącej dla siebie samej bez znaczenia.

Tak czy owak= - tu i ówdzie= - widzi mi się= - co się tyczy= - jak najlepiej= - (przedrostek *naj* w skróceniach łączy się z wyrazem) -

ZDANIA. -

Ćwiczenie. Handel ma znaczenie ogólnogospodarcze i cywilizacyjne. Hurtownik sprzedaje towary detaliście. Wieśniak nie może 38
się obejść bez narzędzi rolniczych. Ustawy chronią handel.

II. Skrócenia końcowe.

1. Skrócenia końcowe polegają na wypisaniu końca wyrazu w polu górnym.

2. Mają one zastosowanie wtedy, gdy wyraz posiada charakterystyczne zakończenie, a więc przyrostek, grupę spółgłoskową lub zgłoskową względnie inny znamienny znak, a sens jego wypływa niewątpliwie z logicznego związku całego zdania.

3. Jeżeli wyraz zawiera samogłoskę *u (ó)*, wtedy koniec wyrazu — zależnie od potrzeby — pisze się w polu dolnym.

Adwokat, duplikat, fabrykat, syndykat= agencja, korespondencja, sentencja= był, bił= bywać= chcę= Chrystus= ciąg= cierpliwość, uczciwość= często= część= doktorat, magistrat, referat, rektorat=

dziś= kandydat, mandat= komendant, komisant, korespondent= monopol= mus= myśl= naród= natura= państwo= pieniądz= pierwszy= płatność= pojęcie, życie= senat= skarb= szczupak= wczoraj= weksel= wieczór= wniosek= uprzejmość, wiadomość=

ZDANIA.

Ćwiczenie. Emigrant często traci swą narodowość. Naszemu narodowi jest potrzebny wykształcony stan kupiecki. Ta sprawa wymaga specjalnej procedury. Po zamknięciu sklepu pracuje się zwykle jeszcze dość długo nad zaszłościami będącymi tematem księgowania.

III. Skrócenia mieszane.

1. Skrócenia mieszane tworzy się przez wypisanie tylko początku i końca wyrazu.
2. Uskutecznia się to przez:
   a) bezpośrednie połączenie znaku początkowego z końcowym,
   b) nadpisanie znaku końcowego nad początkowym,
   c) podpisanie znaku końcowego pod początkowym,
   d) przekreślenie znaku początkowego, końcowym.
3. Każdy z powyższych rodzajów skróceń zaczyna się pisać w polu głównym, względnie dolnym dla znaku *u (ó)*.

a. Bezpośrednie połączenie znaku początkowego z końcowym.

Łatwo czytelne skrócenia początkowe łączy się bezpośrednio z zakończeniem tego wyrazu, tj. z końcówką gramatyczną lub z przyrostkiem. Tym sposobem uwidocznia się odmianę rzeczowników, przymiotników i czasowników.

1. Końcówki.

Ażio= - bezpieczny= - dowód= - europejski= -

główny= - gmina= - interes= - istota= - Jezus= - Jezus Chrystus= - ludzie= - mimowolnie= - obecny= - obywatel= - ogół= - pewny= - powód= - rozum= - sposobny= - towarzysz= - ułożył= - zasłużył= -

2. Przyrostki.

-cie: dotknięcie= - połknięcie= - przed-sięwzięcie= - śródmieście= - szczęście= -

-ciel: dręczyciel= - nauczyciel= - przed-stawiciel= - ręczyciel= - wierzyciel= -

-cja: administracja= - cywilizacja= -

demokracja= , instalacja, instancja= ,

kadencja= , legalizacja= , stabilizacja= ,

stacja= , transakcja= .

-ik: dłużnik= , kierownik= .

-in: chrześcijanin= , termin= .

isko -ysko: nazwisko= , stanowisko= , cmen-

-tarzysko= .

-izm, -cyzm, -tyzm : liberalizm= , optymizm= ,

pesymizm= klasycyzm= , stoicyzm= , patrio-

-tyzm= , reumatyzm= , romantyzm= .

-izna, -yzna: gotowizna= , ojcowizna= ,

mężczyzna= , ojczyzna= .

-nie, -nienie: ćwiczenie= , doświadczenie= ,

posiedzenie= , przypuszczenie= , przysposobie-

-nie= , przyzwyczajenie= , stowarzyszenie= ,

ubezpieczenie= , uiszczenie= , znaczenie= .

-ość: całość= , chciwość= , doskonałość= ,

ewentualność= , formalność= , księgowość= ,

książkowość= , miejscowość= , mściwość= ,

odpowiedzialność= , oszczędność= , przedsiębiorczość=

, przytomność= , punktualność= , sposobność= ,

szlachetność= , ścisłość= , umiejętność= , wąt-

-pliwość= , wielkość= , wyrozumiałość= .

-ctwo, stwo: bezpieczeństwo= , biskupstwo= , bło-

-gosławieństwo= , bóstwo= , chrześcijaństwo= ,

duchowieństwo= , gospodarstwo= , górnictwo= ,

gwarectwo= , hutnictwo= , kupiectwo= , minister-

-stwo= , nabożeństwo= , naśladownictwo= ,

nauczycielstwo= , obywatelstwo= , pełnomocnictwo=

, piśmiennictwo= , pośrednictwo= , przedsiębior-

-stwo= , ptactwo= , społeczeństwo= , świadectwo=

, towarzystwo, towaroznawstwo= , ustawodawstwo,

ustępstwo= , województwo= , zwycięstwo= .

-t: fakt= , konsument= , kredyt= .

-tet: autorytet= , fakultet= , uniwersytet= .

-tyczny: autentyczny, automatyczny=, faktyczny=, pożyteczny=, praktyczny=, systematyczny=.

-tywa, -tywny: akredytywa=, dyrektywa=, inicjatywa=, kooperatywa=, autoratywny=, negatywny=.

-um: gimnazjum=, gremium=, konsorcjum=, kuratorium=, liceum=, prowizorium=, semi-narium=, ultimatum=.

-ura: faktura=, intendantura=, literatura=.

-usz: akcjonarjusz=, notariusz=.

ZDANIA.

Ćwiczenie. Uczciwa konkurencja sprzyja rozwojowi handlu. 15
Pośrednik pobiera honorarium obliczone w procentach. Umarł jeden 36
z ostatnich uczestników walk o niepodległość. Ameryka jest ojczyzną 57
trustów. Chrześcijaństwo odrodziło upadający świat starożytny. Ry- 78
cerstwo polskie szło w bój z okrzykiem: Jezus, Maria, Józef. Uroczy- 96
stość św. Michała Archanioła obchodzimy 29 września. Traktat wer- 118
salski mówi o państwach sprzymierzonych i stowarzyszonych. Znak 136
na towarze zwie się sygnaturą. Bronisław wstąpił po ukończeniu gim- 157
nazjum ogólnokształcącego do liceum handlowego. 174

b. Nadpisanie znaku końcowego nad początkowym.

Nadpisuje się znak końcowy nad początkowym wtedy, gdy bezpośrednie ich połączenie czyni skrócenie nieczytelnym lub dwuznacznym.

1. Końcówki.

-ać, -am, -asz, -a, -amy, -acie, -ają=

przysięgać=

-ałem, -ałeś, -ał, -aliśmy, -aliście, -ali=

obradowałem=

-ę, -isz, -i, -imy, -icie, -ą=

pędzę=

-iłem, -iłeś, -ił, -iliśmy, -iście, -ili=

mówiłem=

-ę, -esz, -e, -emy, -ecie, -ą=

kłapię=

-eliśmy, -eliście, -eli= cierpieliśmy=

-ajcie= odprowadzajcie=

-ijcie= przyrzeknijcie=

-ować= dziękować= rentować=

-ąc, -jąc= dochodząc=

-ący, -jący= *-ąca, -jąca=* *-ące, -jące=*

-ąco, -jąco= badająco= lekceważąco=

-ącą, -jącą= napominającą=

-owałem, -ś, -ł, -iśmy, -iście, -li=

deklamowałem=

-bym, -byś, -by, -byśmy, -byście, -by=

rysowałbym=

-ny, -na, -ne=

szanowny=

-ski, -ska, -skie= palestyński=

-szy, -wszy= późniejszy= przygotowawszy=

uratowawszy=

2. Przyrostki.

-ał, -alny, -alna, -alne, -alnie=

admirał= minerał= ceremoniał=

genialny= momentalne=

-at, -et, -rat= alegat= komunikat= unikat=

komitet= kwintet= majorat=

-ant, -ent= praktykant= reprezentant=

dyrygent= dysponent= fundament=

-cie, -cje= w dramacie= nieszczęście=

pojęcie= przyjęcie= atrakcje=

-encja= : egzystencja= , ekscelencja= , eminencja= = , inteligencja= , koresponden-cja=

-arz= : bibliotekarz= , inwentarz= , komen-tarz= = , preliminarz

-er, -or= : buchalter= , makler= , minister= , akwizytor= , dyrektor= , reflektor= , sekwestra-tor= , spedytor=

-ik= : alembik= , arszenik= = , słownik=

-ka, -istka, -ystka, -astka= : gospodarka= , przekup-ka= , trumienka= , zasadzka= , pianistka= , konserwatystka= , seminarzystka= , fantastka=

-ika, -yka, -istyka, -ystyka= : Monika= , akustyka= = , formalistyka= , polonistyka= , romanisty-ka= , dentystyka=

-ia, -ja= : anatomia= , artyleria= = , buchalteria= , epilepsja= , geometria= , Jugosławia=

, Monguncja= , prokuratoria= , teologia=

-ista, -ysta, -asta, -ca= : anarchista= , gimnazja-lista= , idealista= , kapitalista= , komunista= , legionista= , licealista= , optymista= , pacyfista= , pesymista= , pianista= , realista= , socjalista= , statysta= , entuzjasta= , dowódca= , zarządca=

-istyczny, -ystyczny= : rewizjonistyczny=

-izm, -yzm= : egoizm= , idealizm= , kosmopoli-tyzm= , krytycyzm= , reumatyzm= , stoicyzm=

-liwy, -a, -e= : drażliwy=

-ość= : niewypłacalność=

-um, -ium= : audytorium= , konserwatorium= , sanatorium=

-ura= : architektura= , asygnatura= , ekspo-

-zytura= , inwestytura= , karykatura= , matura= , prefektura= , temperatura= , tynktura= -usz, -iusz= : kwestionariusz= , sygnatariusz= -

WYRAZY ZŁOŻONE. Czarodziejka= , drogocenny= , dziękczynny= , łatwowierny= , miarodajny= , chlebodawca= , -czyni= , domokrążca= , wino-wajca= , barometr= , termometr= , burmistrz= , drogomistrz= , ogniomistrz= , zegarmistrz= , rękodzielnictwo= , nik= , -niczy= , płasko-rzeźba= , płaskowzgórze= -

ODMIANA. Oficjalista= , specjaliście= , ascetów= , przymiotniki= , ba-daczom= , pacjenci= , dziewczynce= , dokumentu= , spadkobierców= , operatorów= , rzeźbiarzów= , malkontenci= , delegata= , w materialistach= , arbitrażem= , w Słowenkach= -

ZDANIA. -

15 Ćwiczenie. Pierwszą myślą króla Jugosławii po wstąpieniu na
34 tron, było wybudowanie za przykładem innych wielkich monarchów,
54 wspaniałego kościoła. Był to hołd dziękczynny, złożony Panu Bogu
73 za szczęśliwy powrót do ojczyzny po ciężkich latach wygnania. Spe-
95 kulanci rozszerzają często korzystne albo niekorzystne wiadomości
114 o spółkach akcyjnych, zależnie od tego, czy chcą wywołać zwyżkę
136 lub zniżkę kursu. Akcyjne zakłady górnicze zainstalowały motor
149 Diesla do napędu maszyny elektrycznej.

c. Podpisanie znaku końcowego pod początkowym.

Znak końcowy podpisuje się pod początkowym, jeżeli w opuszczonej środkowej zgłosce jest *u (ó)* albo gdy koniec wyrazu zaczyna się samogłoską *u (ó)*.

1. Końcówki.

-uję, -ujesz, -uje, -ujemy, -ujecie, -ują= , anuluję= , bagatelizuję= , zajmujesz= , akceptuje= , fabrykujemy= , kalkulujecie= , ratują= -

-u-ny, -u-na, -u-ne, -u-nie= : absolutny=

asekuracyjny= dobroduszna= dyskusyjna=

egzekucyjne= konstytucyjnie= produkcyjnie=

-ujcie= darowujcie= handlujcie=

licytujcie=

-ując= budując= kierując=

-ujący= *-ująca*= *-ujące*= reklamujący=

-ującego= *-ującej*= *-ującemu*=

-ującym= *-ującymi*= *-ujących*=

spekulującego= -ej= -emu= winkulują-

-cym= -ymi= -ych=

-ująco= interesująco= następująco=

-ującą= magnetyzującą= wirującą=

2. Przyrostki.

-u-ał= trybunał=

-u-alny= koniunkturalny= przypuszczalny=

-u-ar, *-u-or*= repertuar= rezerwuar= egzeku-

-tor= konduktor= konstruktor= kurator=

prokurator= reduktor=

-u-ra= adiutantura= koniunktura=

makulatura= struktura=

-u-arz= cyrkularz= formularz= raptularz=

-u-cia, *-u-cja*= uczucia= asekuracja=

inauguracja= komunikacja= konstytucja=

manipulacja= spekulacja=

-u-cie, *-u-cje*= poczucie= instytucje=

insynuacje= kapitulacje= rezolucje=

-u-ek, *-unek*= marmurek= frasunek= pakunek=

rabunek, rachunek, ratunek= sprawunek= wize-

-runek=

-u-ent= dokument= instrument= monu-

-ment= prokurent=

-uł(ół)= artykuł= protokół= wehikuł=

-u-um= absolutorium= indywiduum=

WYRAZY ZŁOŻONE. Dobroduszność= samobój-

stwo=

ODMIANA. Debiutować= konsumował= posterunkom= rabunku, rachunku, ratunku= warun-ku= stosunków= artykułu= rytuałów= od-czuł= ewakuowaliście= pozwólcie=

ZDANIA.

16 Ćwiczenie. Koniunktura eksportowa Jugosławii kształtuje się
obecnie zwyżkowo wskutek hiszpańskiej wojny domowej, która wpły-
58 nęła ujemnie na hiszpański rynek eksportowy ryb i dlatego ceny ryb
77 jugosłowiańskich zwyżkują. Dużym popytem cieszą się zwłaszcza sar-
83 dynki i sardele.

d. Przekreślenie znaku początkowego końcowym.

Przekreśla się znak początkowy wyrazu jego zakończeniem jeżeli opuszczony środek zawiera samogłoskę *i-y*.

1. Końcówki.

-iwać, -ywać: przysługiwać= obdarowywać= odgadywać= przygotowywać=

ODMIANA. Przepisywałem= otrzymany= otrzymywany= rozkopany= rozkopywany= przywykał= utrzymywaliście= dostarczy-cie= wyrzucicie= przechowywano= kapitalizowaną=

2. Przyrostki.

-ia, -ialny: religia= historia= filialny= ma-terialny= terytorialny=

-i-cja, -y-cja: elektryfikacja= demokratyzacja= ekspedycja= inwentaryzacja= motoryzacja= subskrypcja=

-ik, -yk: dziennik= licznik= południk= robotnik= historyk=

-ika, -yka: mechanika= technika= fabryka= matematyka= statyka= statystyka=

-ina, -yna: dziedzina= maszyna= przyczyna= wyżyna=

-i-czny, -y-czny: egoistyczny= ekonomiczny=

apodyktyczny= atmosferyczny= ekscentryczny=

statyczny= statystyczny=

-icznie, -ycznie: choreograficznie= kategorycznie=

optymistycznie=

-ość: publiczność= starozytność= wrażliwość=

wstrzemięźliwość= złośliwość=

ODMIANA. Architektonice= fabrykę=

dziennikarskimi= fizycznych=

ZDANIA.

16 Ćwiczenie. Statystyka wykazuje, że ludność Polski stale wzra-
38 sta. Odrodzenie religijne ludzkości pokona kryzys materialny. Frek-
60 wentanci szkół wojennych rozwiązywali ćwiczenia z zakresu strategiki.
80 Ekspedycja podzwrotnikowa znalazła się w sytuacji krytycznej.

IV. Skrócenia środkowe.

1. Skrócenia środkowe polegają na wypisaniu środkowej samogłoski wyrazu w polu górnym.

2. Skróceń tych używa się na ogół bardzo rzadko i to tylko wtedy,

gdy wyraz w danym ustępie często się powtarza, a pierwszy raz dokładnie został wypisany albo w utartych zwrotach.

3. Wyrazy ze samogłoską *a* nadają się najlepiej do tych skróceń.

Ćwiczenie. Liga polsko-jugosłowiańska urządziła w salach mu- 16
zeum przemysłowego wystawę sztuki południowych Słowian. Dobrze 36
rozwinięty przemysł i handel są dźwignią dobrobytu każdego społe- 57
czeństwa. Ludność witała entuzjastycznie oddziały armii powracające 79
z manewrów. 82

V. Skracanie zdań.

1. Skracanie zdań polega na opuszczaniu całych wyrazów w zdaniu. Ma ono zastosowanie tylko wyjątkowe, gdy tempo wygłaszanej mowy jest nadzwyczaj szybkie.

Chcąc ze skutkiem skracać zdania trzeba znać doskonale język i zasady budowy zdania oraz orientować się należycie w treści notowanego odczytu lub przemówienia.

2. Opuszcza się:
   a) rzeczowniki w utartych zwrotach,
   b) zaimek *się* po czasownikach zwrotnych,
   c) przyimki,
   d) wyrazy, które wypływają z poprzednich i są ich uzupełnieniem lub przeciwstawieniem.

3. Opuszczone wyrazy oznacza się wolnym miejscem tworząc tzw. białe plamy.

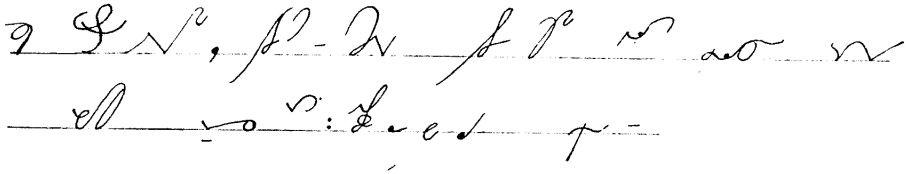

20 Ćwiczenie. Młodzież akademicka złożyła 24 maja 1936 ślubo-
39 wanie na Jasnej Górze u stóp Matki Boskiej Częstochowskiej, Królo-
58 wej Polski. Zwycięskie wojska powstańcze walczą o Madryt, którego
79 zdobycie zadecyduje zapewne o dalszych losach wojny domowej
82 w Hiszpanii.

VI. Ćwiczenia w czytaniu i pisaniu.

Pismo skrócone.

1.

Dr Władysław Bartyński: DOBRY KUPIEC. Lwów, 1935. XI. Str. 71/2.

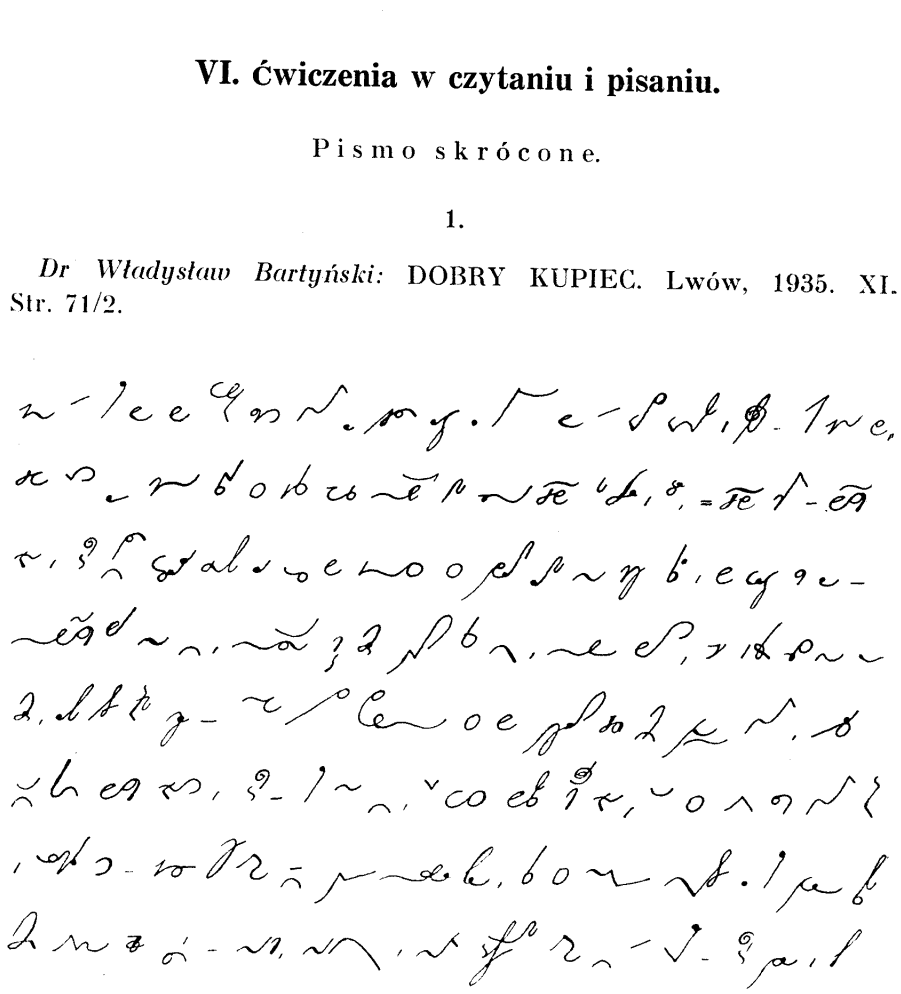

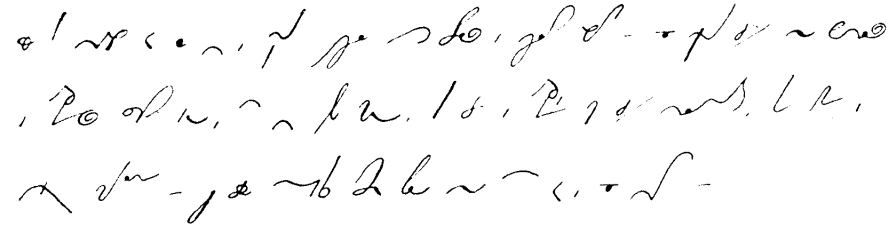

2.

Prof. Dipl. Com. Emil Ehrlich: PRACOWNIE KUPIECKIE. Lwów, 1935. O pracowni kupieckiej, jej urządzeniu i ćwiczeniach komercjalnych. Str. 4/6.

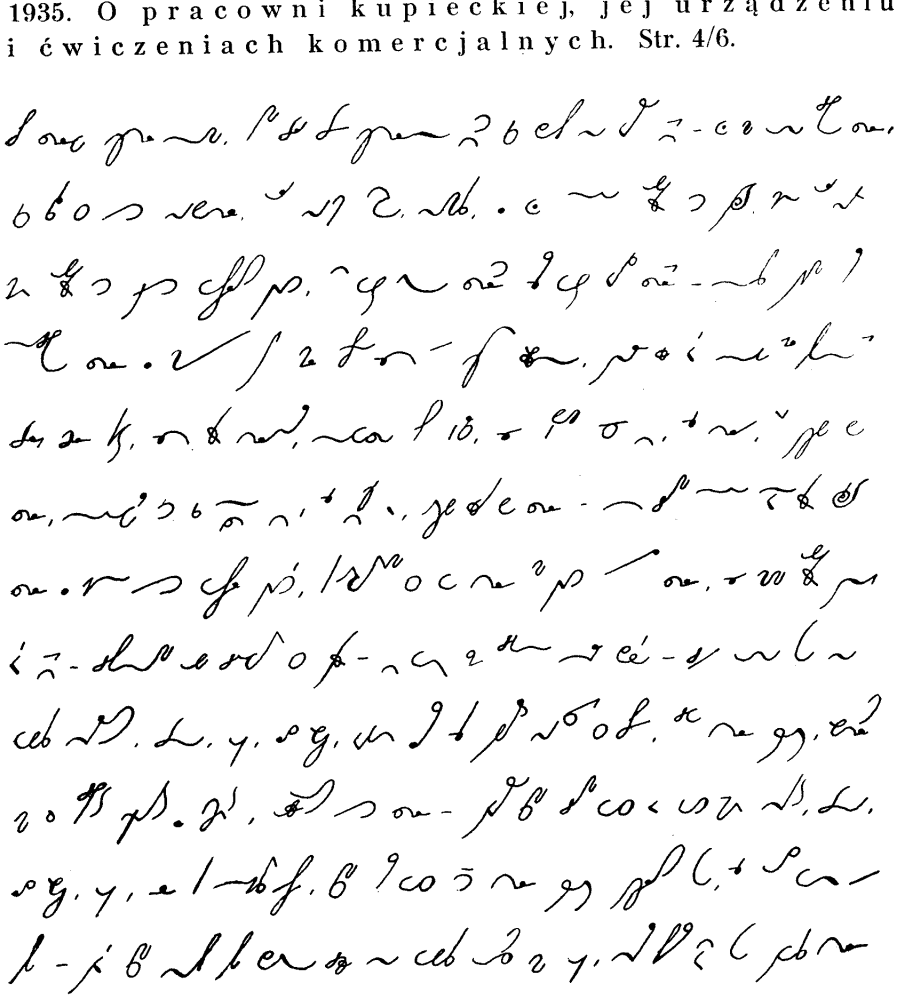

3.

Dr Stefan Górniak: HANDEL DETALICZNY. Lwów, 1935. Reklama. 37 Reklama jest dźwignią handlu. Str. 81.

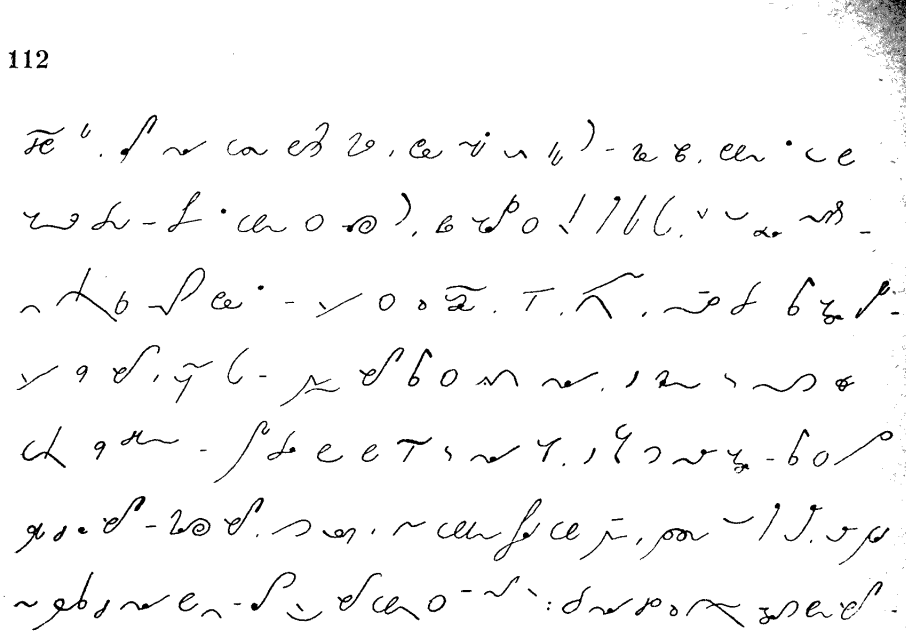

4.

Piotr Józef Hausvater: WYPISY DO NAUKI O HANDLU. Lwów—Warszawa, 1930.

VI 31 Wysyłka próbek i towarów do wyboru. Str. 66/7.

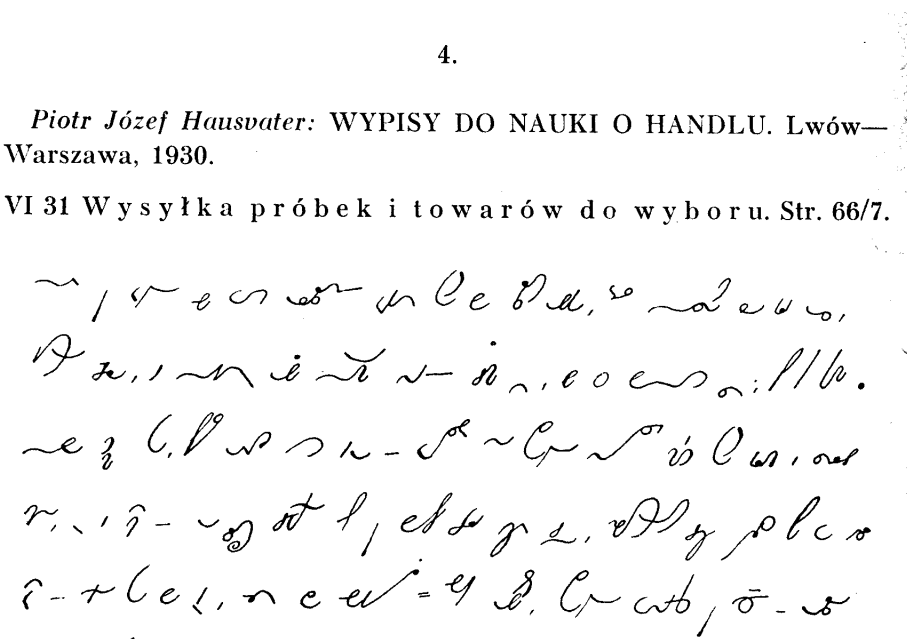

5.

Dr Kazimierz Petyniak-Sanecki: TECHNIKA HANDLU ŚWIATOWEGO. Lwów, 1925.

II 4 D d: Wolne składy, magazyny celne. Str. 135.

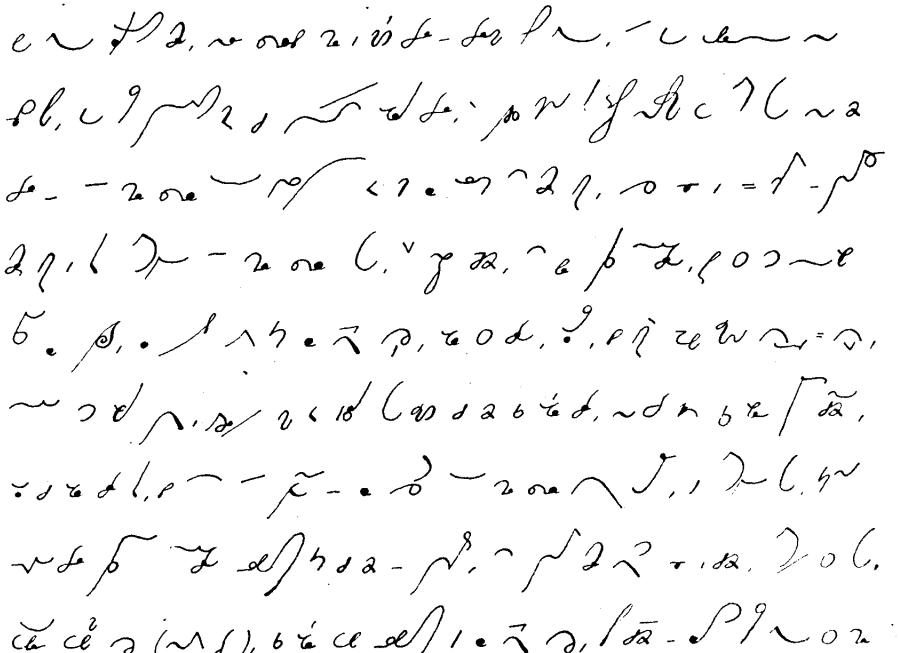

II 6 C: Znaczenie i warunki rozwoju rynków importowych. Str. 151/2.

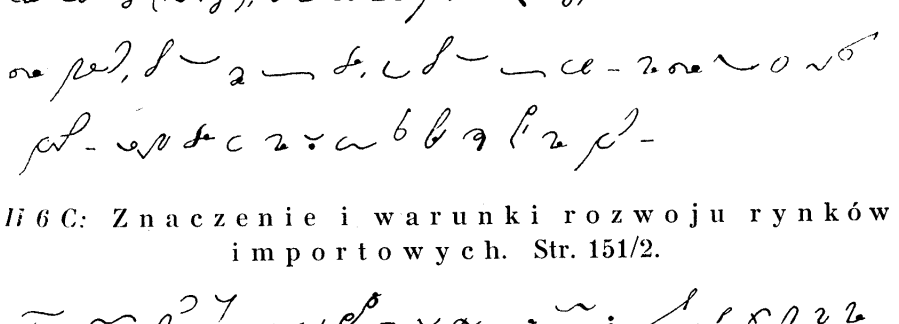

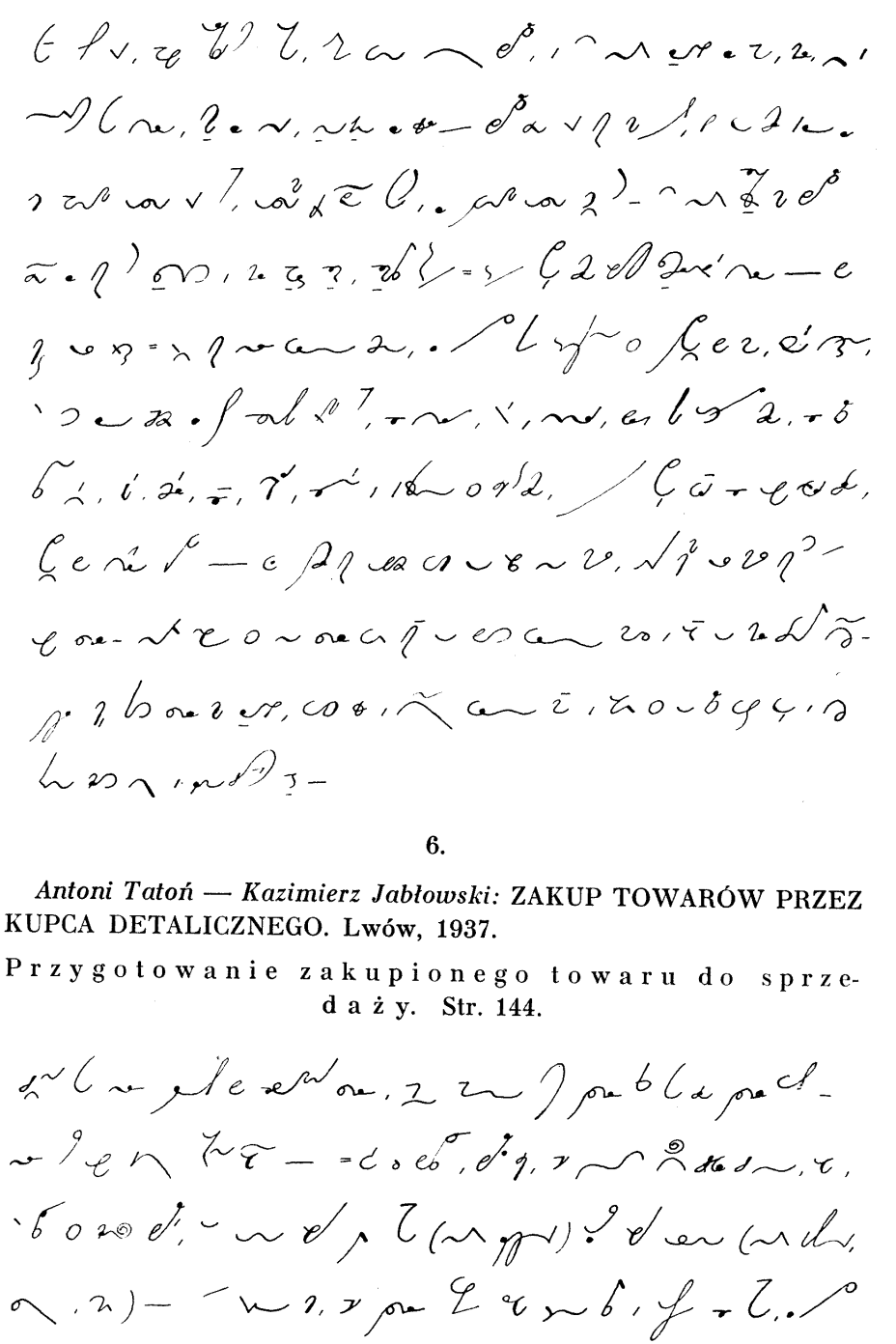

6.

Antoni Tatoń — Kazimierz Jabłowski: ZAKUP TOWARÓW PRZEZ KUPCA DETALICZNEGO. Lwów, 1937.

Przygotowanie zakupionego towaru do sprzedaży. Str. 144.

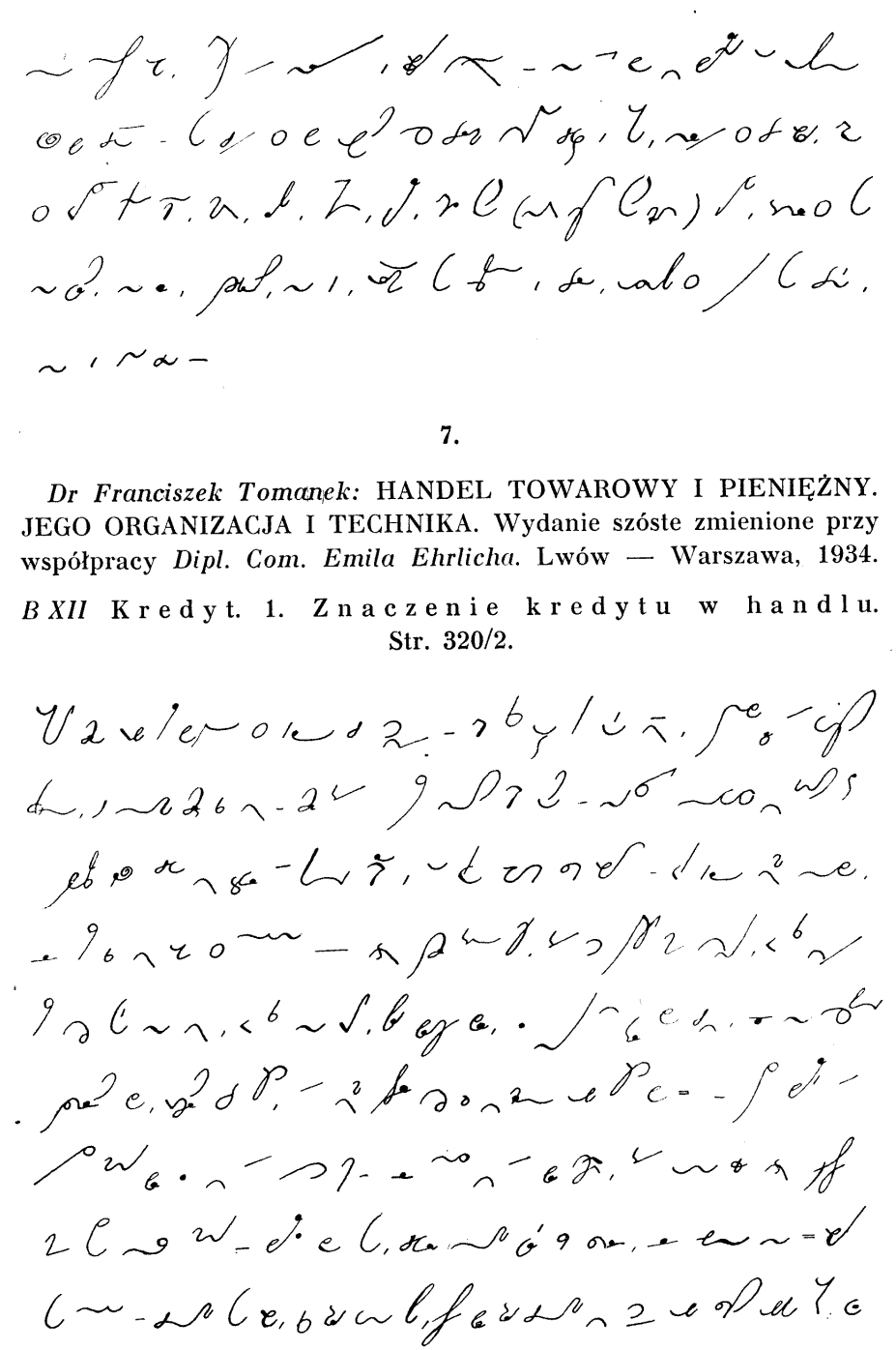

7.

Dr Franciszek Tomanek: HANDEL TOWAROWY I PIENIĘŻNY. JEGO ORGANIZACJA I TECHNIKA. Wydanie szóste zmienione przy współpracy *Dipl. Com. Emila Ehrlicha.* Lwów — Warszawa, 1934.

B XII Kredyt. 1. Znaczenie kredytu w handlu. Str. 320/2.

4. Wywiad kredytowy. Str. 325/6.

B. LISTY KUPIECKIE

I.

1. Ważny dział pracy kupca stanowi korespondencja handlowa.

Załatwia ją kupiec sam lub jego korespondent-stenograf, któremu dyktuje list w całej rozciągłości albo podaje tylko dyspozycje.

2. W pierwszym wypadku ma korespondent-stenograf pracę ułatwioną, w drugim zaś musi zanotować istotną treść listu używając przy tym właściwych skróceń, które będą tym śmielsze, im bardziej obeznany będzie z zakresem działania przedsiębiorstwa.

3. Ułatwieniem jego pracy będzie stosowanie skróceń powszechnie przyjętych zwrotów korespondencyjnych, nazw i miejscowości swego przedsiębiorstwa oraz swych kontrahentów.

4. Zapiski stenograficzne listów powinny być dokładne i czytelne, posiadają bowiem znaczenie dokumentu-protokołu.

Zeszyt zatem lub notatka korespondenta-stenografa powinna być na okładce podpisana jego nazwiskiem i imieniem, oznaczona bieżącą liczbą porządkową jako też datą wzięcia do użytku oraz jej ukończenia.

Stenografując listy, zapisuje się nasamprzód jedną stronę poszczególnych kartek, następnie drugą pisząc od końca notatki.

Datę poszczególnych dni oznacza się ołówkiem kolorowym dużymi znakami wpadającymi łatwo w oko.

Listy oznacza się liczebnikami porządkowymi.

Załączniki listów otrzymują liczbę listów, do których należą.

Listy pilne oznaczać należy wykrzyknikiem umieszczonym w prawym górnym rogu kartki.

Na końcu każdego listu należy zostawić nieco wolnego miejsca na ewentualne uzupełnienia.

Stenograf powinien również zanotować wszelkie uwagi potrzebne do orientacji przy przepisywaniu listu na maszynie, jak: rodzaj pisma, tylko wielkie litery, podkreślenia pojedyncze lub podwójne wyrazów, pismo rozstrzelone, wymagane odstępy, notowanie cyfr słowami, znaki pisarskie, dokładną pisownię nazwisk, zwłaszcza obcych itp.

Po imionach własnych oznaczonych tylko pierwszą literą daje się kropkę pisma zwykłego.

List przepisany już na maszynie przekreśla się pionową kreską.

II.

Wzory listów.

Tadeusz Kistryn — Dr Franciszek Tomanek: POLSKA KORESPONDENCJA HANDLOWA. Wydanie drugie. Lwów, 1922.

1. Odwołanie oferty. Str. 47.

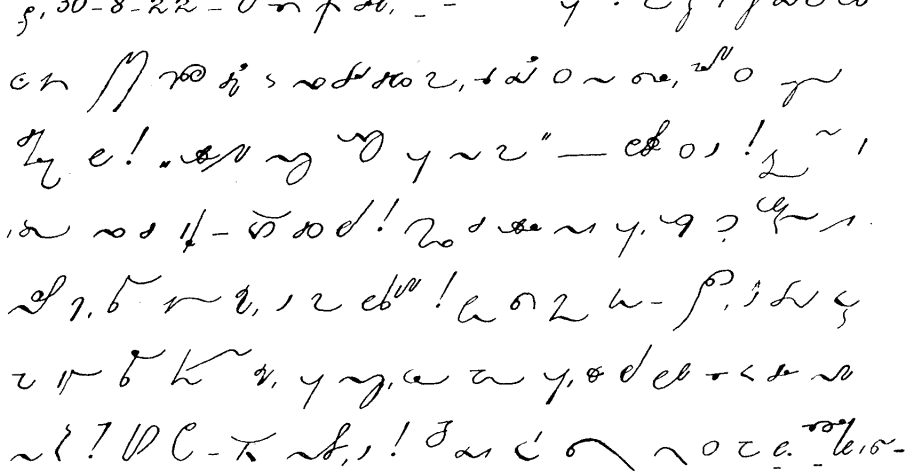

2. Komitent żąda oferty. Str. 63.

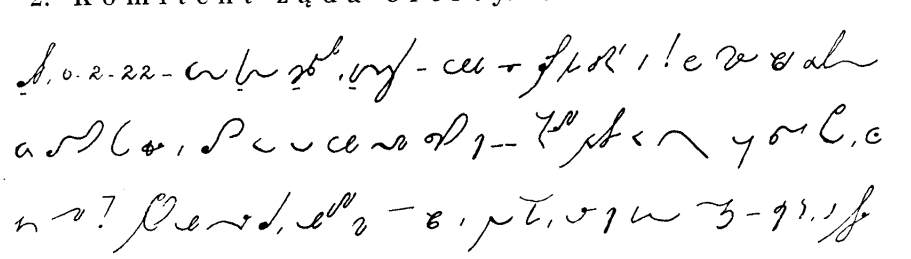

3. Reklamacja. Str. 90.

4. Okólnik o zmianie lokalu. Str. 121.

5. Zapytanie o warunki umiejscowienia. Str. 221.

6. Bank podaje warunki. Str. 221.

Dr Stefan Górniak: HANDEL DETALICZNY. Lwów, 1935.

1. Prolongata rachunku. Str. 186/7.

2. Prośba o ofertę. Str. 187.

3. Zamówienie. Str. 188.

4. Oferta. Str. 194.

5. Reklamacja z powodu opóźnienia przesyłki kolejowej. Str. 201.

Antoni Tatoń — Kazimierz Jabłowski: ZAKUP TOWARÓW PRZEZ KUPCA DETALICZNEGO. Lwów, 1937.

1. Nieprzyjęcie oferty. Kontrpropozycja. Str. 78.

2. Wprowadzenie na rynek zeszytów szkolnych. Str. 79.

C. ZARYS HISTORII STENOGRAFII

[illegible]

[illegible] Samuela Taylora [illegible] Izaka Pitmana [illegible] dr John Robert Gregg [illegible] ks. Emila Duployégo [illegible] 1817–1834 Franciszek Ksawery Gabelsberger [illegible] Wilhelm Stolze, Leopold Arends [illegible] Karol Faulmann, Ferdynand Schrey, [illegible]

[illegible] dr Franciszek Stolze, [illegible] Henryk Roller, August Lehmann [illegible] Stolzego-Schreya [illegible] dra Albrechta, Feliksa Kunowskich [illegible] Einheitskurzschrift (EK), [illegible] 1860 [illegible] Józef Poliński, Lubin Olewiński, dr Felicjan Jackowski, [illegible] Jana Gumińskiego, [illegible] Bronisławy z Balczyńskich Bartoszewiczowej [illegible] S. Stegawskiego, Stani-

stawa Korbla, Franciszka Kotasa, Kazimierza Schultera, [illegible] dra Szymona Tauba.

Józef Widzowski [illegible] Eryk Hacke [illegible]

[illegible]

[illegible] „[illegible]" [illegible] Wojnarów [illegible]

[illegible]

[illegible] (22), [illegible] (23), [illegible] (24). [illegible]

[illegible]

[illegible] Aleksandra Panejki, Romana Bardyna.

[illegible]

[illegible]

17	(1602)		
18	(1786)		
19	(1837) (,,,,)		I 1 (1817-34) 2 3 4
			II 1 (1841) 2
		(1867)	III 1 (1860) 2 3
	(1897) (,)		IV (1897)
			V 1 }(1898) 2
20			VI (1924)

I :	:	
1 (1861)	1 (1864)	
2 (1864)	2-4 (1871)	
3 (1868)	5 (1892)	
II (1900)		
III (1919)	6-7 (1913)	1
IV (1924)		2
V (1926)		3
VI (1927), (1930)		4
VII (1929)		5
VIII (1930)		
IX (1935)		
X (1936)		

DODATEK

KLUCZ DO CZĘŚCI I.

I. Alfabet. Samogłoska: e-ę.

B. Małe znaki spółgłoskowe: Kek, ken, ker, kes, kęs, lek, len, ler, nen, nerek, kler, kelner, rękę, erę, Elę, sen, senne, ser, sęk, Essen, neseser, Kserkses. —

C. Średnie znaki spółgłoskowe. Zgłoska: *je (ie), ję (ię):* Bek, bel, bele, belę, ben, ber, berek, berę, bes, Besseler, Ereb, łeb, Baedeker, denek, desek, deser, Genek, beg, łęg, jeden, mknę, mękę, Men, mer, meble, deserem, Bem, pełen, pełne, perełek, pęk, pęd, pędem, pens, pedel, pnę, lep, sęp, wełnę, wedle, wesele, weselem, weksel, wekslem, wędkę, gier, giełdę, węgiel, Węgier, mewę, Genewę, lew, lewe, elew, elewem, Wezerę, węzełek, zerem, zezem, leje, serię, sęsję, jęk. —

D. Przedłużone znaki spółgłoskowe: Cel, celem, cenę, cegieł, cep, ceregiele, hebel, heble, heblem, Hegel, Hel, Helenę, hełm, cedzę, pędzę, pędzel, nędzę. —

E. Długie znaki spółgłoskowe: Czek, czepek, czerep, czesne, męczę, ręczę, cech, Czech, dech, mech, pech, fez, feb, szef, szefem, ter, tekst, tępe, tęskne, metr, metrem, dezerter, efekt, referentem, petent, setek, wet, rentę, wentę, fetę, renetę, lecę, szewc, serce, sercem, Leszek, meszek, szelest, szereg, kleszcze, szczelne, szczep, szczękę, szczeble, węch, tętent, dęte, chętne, ręce. —

F. Znaki spółgłosek miękkich: Kiel, lekkie, leń, dereń, deseń, gnie, mnie, męskie, knieje, mdleję, Niemen, kiep, pnie, lepkie, rzek, rzekę, rzeknę, rzęs, sień, jesień, śnieg, śniegiem, siedem, Ceś, leśne, bieg, biegnie, biedę, biednieję, bierze, niebieskie, heskie, miernie,

mierzeje, mięśnie, rzemień, pieśń, pięknie, wieje, więdnieje, wierzeje, Wiedeń, ziele, ziemię, jedzenie, jeż, tężeję, wieńce, żelbet, żeniec, żeńskie, żer, dzielę, dzienne, jedziesz, miedź, gnieżdżę, jeżdżę, ciebie, ćmę, ćmię, ciemię, cieślę, ciecz, Sieciech, nieść, cześć, część, jeść, pięść, lecieć, mieć, siedzieć, wiedzieć, zięć. —

H. Przedrostki: Przelecę, przeręble, przerzedzę, przeziębienie, przebiec, przyrzec, wycedzę, wybiec, wydech, wymkniesz, wypełnię, w biedzie, w erze, w lesie, w pędzie, w ziemię, w szczękę, najeżę, natężenie, nie bierz, nie czeszesz, nie pierzesz, nie tkniesz, nieszczerze, zgięte, zemleć, zmięte, znieść, zwę, zwężenie, zwierzenie, z efektem, zjem, z fletem, z kęsem, zbieg, zetniesz, z pensem, z pękiem, zręb, zrzec, z rzemieniem, z rzędem, z sercem, z zębem, z zielem, z dżentelmenem, ze szczękiem, zdjęte, niezdjęte. —

I. Przyrostki: Wiecie, lekcje, lekcję, wzięcie, przyjęcie, przekleństwo, męstwo, męczeństwo, wypełnienie, przecenienie, przyciemnienie. —

II. Samogłoska: a.

1—5: Aparat, akademia, anemia, atlas, alba, Albania, alabaster, alfabet, alpaka, alt, Alwernia, Ałłach, baran, cap, czarne, dama, haft, Janka, miara, Pawełek, rama, sadza, siatka, waga, zamek, żal, szal, szafa, dział, fatalnie, fałsz, fakt, atak, ataman, hetman, testament, fara, sztaba, Wełtawa, elementarz, refektarz, Batawia, falbana, Fabian, fajans, Staś, kataster, rafa, rata, makata, gazeta, pasta, lekcja, przyjęcia, kamea. —

III. Samogłoska: o-ą.

1—5: Bok, bąk, bochenek, boleśnie, Bośnia, obojętnie, biorę, czoło, czosnek, docent, doręczone, doża, dąb, dążenie, dowierzać, fosa, kamfora, fotele, telefon, golf, gont, gonciarz, Saragossa, gąbka, gąszcz, hodowca, hołd, Homer, homar, hosanna, chodzę, chochoł, cholewa, ochoczo, jodła, jąkać się, jątrzenie, kobierzec, kodeks, kolega, kolęda, korekta, Kornel, sarkofag, kądziel, kąkol, Loara, lont, ląd, Mohacz, Mołdawia, Moskale, domostwo, nowela, noc, notes, obcas, oblężenie, oferta, ołtarz, orzech, orzeł, pochodnia, podaż, pojezierze, Pomorze, pojęcie, Polska, Połąga, porcelana, potas, z poważaniem, pączek, pąs, Piotr, piątek, rok, Roman, rower, rąbać, mierzono, powierzono, rząd, sobota, soczewka, Sącz, sąg, sąsiad, posąg, dosiąść, mosiądz, osią, topaz, tor, torf, towaroznawstwo, otoczenie, lecą, dzieciom, kociołek, Miecio,

wodociąg, wojewoda, wątroba, wiolonczela, wiązanka, zorza, zioło, kozioł, poziomka, żołądek, żołnierz, żądanie, żądło, wiedzą, miedzią, dziobać, dziąsło, Szopen, pieszo, szczotka, mieszczą się, jeżdżą. — Biodro, droga, drąg, mądrą, drżącą = drzącą, probostwo, proszek, prąd, przodem, prządka, prząść, tron, trąbka, trąd, trząść, srogo, środa, środek, Leon, aloes, Noe, poeta, oaza, meteor, Romeo, teolog, toreador, trofea. —

6. Gotować, wyratowane, domowego, alabastrowego. —

7. Odgadnąć, odjechał, odkażenie; pociecha, pokarać, pomnażać, pomodlę się; odpowiedź, odpocząć; odprowadzać; podmiot, podciągnąć, Podhale; podpora, podpowiadać, rozmowa, rozbierać, rozcierać, rozjemcą, rozprząc. —

8. Cokolwiek, aczkolwiek; Zamość, mnogość, wielkość, szerokość, starość, mądrość, zazdrość, szczerość, szczodrość. —

IV. Samogłoska: i-y.

2 a: Bydło, bylina, biret, cyna, Cisa, czyste, dym, dyktat, figa, filar, gil, hymn, chimera, klin, klimat, kirasjer, list, liść, miłość, minaret, Mińsk, misje, ryba, ryzyko, sylaba, syn, symfonia, syrop, sine, sidło, wyżeł, wyżyna, wino, Wilhelm, Wilno, winieta, zima, szyba, żyro, zdziwienie, błyszczę, zniszczenie. —

b: Idea, igieł, ile, ilość, imbir, imię, imieniny, inkasent, inklinacja, Innocenty, inwentarz, inżynier, Izabela, dęty, męty, płaci, mały, wielki, myszy, niski, franki, dolary, dinary, zegary, zmarły.

c: Czczy, milczy, gody, młody, wody, parafii, błogi, zoologii, porohy, mchy, miechy, płochy, szachy, Alpy, łapy, mapy, małpy, małpi, sępy, tępy, tępi, chełpi, czytam, gitara, tytoń, hycel, medycyna, tapicer, pić, tyć, picie, tycie, picia, tycia, pyszczek, piszczele, czyje, piję, tyję, czyja; Diana, melodia, ofiara, parafia, religia, mineralogia, hiacynt, parochia, zatapia, tiara. —

Tatiana, apatia, bestia, dynastia, gestia, hostia, partia, Sebastian.

3 a: Bajka, czajnik, czekajcie, dawajcie, niezapominajka, daj, gaj, maj, pamiętaj, raj; *b:* Alojzy, bogobojny, dojrzały, Mojżesz, pojmować, wojna, wojskowe, przyjmował; *c:* Cejlon, zdejmować, hejnał, klejnoty, miejsce, milrejs, Wejherowo, gęściej, hej, klej (klei), kolej (kolei), lej (lei), Maciej, nadziej (nadziei), mej, miej, piej, siej; *d:* Dalmacji, Francji, racji, Danii, familii, lilii, manii, Marii, amnestii, apatii *ale:* żmii; *e:* bijcie, ciśnijcie, gnijcie, pijcie, wilijka, kij, wij, zamknij, familij, lilij, *ale:* familijny, religijny; *f:* szyjcie, wyjcie, żyjcie, myj, ryj,

lekcyj, materyj, wakacyj, bestyj, dynastyj *ale:* elekcyjny, fikcyjny, galanteryjny; *g:* Kołomyi; *h:* mojej; *i:* przyjętej, częstej, wziętej; *j:* bojaźń, Kasjan, przyjaźń, misja, emisja, Troja *ale:* nadzieja, żmija, Kołomyja; *k:* bojowiec, major, rejon, Rejowiec, wojować, zagojony, Rosjo; *l:* majątek, nająć, pająk, wieją, zieją; *ł:* Marian, wariat, balia, filia, Galia, lilia, folio, legiony, medalion, Mediolan, radio, galanterią, Italią, materią, maszynerią, teorią; jod, jodła, jodyna, Jończyk, jowialny, Jowisz, jąkać się, jądro, jątrzenie. —

4 a: Błękit, emeryt, mitręga, rytm, tablica, gąsienica, tajemnica, myć, szyć, taić, kleić. —

b: Bicie, w habicie, pozycje, życie, ambicja, policja, żyje, szyje, wyje, wije, zdolniejszy, mniejszy, niniejszy, pilniejszy, silniejszy, zimniejszy. —

c: Daktyl, motyle, wentyle, wentylacja, matematyka, polityka, taktyka, batyst, patyna, platyna, sołtys. —

5: Najcieplej, najlepiej, najmniej, najmniejszy, najpewniej, najtaniej, najszybciej, najdzielniejszy, najżyźniejszy, najdziwniejszy. —

6: Wsteczny, kartacz, miotacz, partacz, pożyteczny. — Pojętych, przyjętych, w miastach, w pętach. —

V. Samogłoska: u-ó.

1 a: Kula, lustro, luty, Łużyce, menuet, nóż, panu, Sanu, rumak, Ruś, sól, buraki, córka, ceduła, dumka, duplikat, guma, huta, chusteczka, Justyn, Józef, jemu, Murzyn, pudełko, różaniec, narzucono, siódemka, wuj, wióra, Zygmunt, Zuzanna, żupan, żuraw, szum, dziób, dżuma. —

b: Bibuła, szybu, paniczu, w Iwoniczu, śladu, koliduje, szafuję, mnichu, immatrykuluję, kanikuła, kleryku, Mikuliczyn, rynku, ilu, kolumna, systemu, szypułka, Cyrus, kataru, klasztoru, wizerunek, ołtarzu, w powietrzu, rysunek, w piecu, wiecu, Cesiu, Iwasiu, Michasiu, kociuba, Mieciu. —

c: Fular, funt, gumiguta, pigułka, synu, afektuje, anektuje, batuta, tytuł, wpływu, w Kaliszu, ryżu, deszczu, w płaszczu. —

2 a: Ucałować, uciecha, ugoda, uhu, uchodzę, umorzyć, umierać, ustawa, usterka, francuski, Maciuś, usidłany, utensylia, utopijny, utykać, uwaga, uwierzytelnienie, uszy, uszkodzenie, urgens, Ursus, Ursyn, urwis-urwisz, Urszula, kultura, uwertura, wilegiatura, wilczur, szturm, furtka, szczur, jaszczurka, w naturze, w miniaturze. —

b: Ufa, ufać, ufność, uiścił, ujrzał, ujście, ujemny, ukarać, ukłony, uszczuplony, uiszczony. —

c: Ubogi, ubieracie się, uczestnik, udar, ujadać, ulica, ulubieniec, unoszę, uniesiony, uratować, urządzenie, usiąść, uzbierałem, uzdolnienie, udział, uogólniać, uosabiać. —

3: Kaukaz, Laura, nauka, pauza, raut, Sabaudia, Faust, faun, inauguracyjny, douczyć, pouczenie, poumierali, nieudolny, nieumiejętnie, Europa, neutralny, feudalny, audytor, August, aukcyjny, aureola, autentyk, autor. —

4: Spółka, wspólny, współmierny, współczesny, współrzędny, współczucie, współczynnik. Fezów, gotów, Janów, Mokotów, pakietów, panów, taktów, talentów, zeszytów, Zygmuntów.

VI. Grupy spółgłoskowe.

1: Blankiet, Błażej, błysk, błyszczeć, bluszcz, heble, człowiek, dług, dłuto, dłużej, Modlin, mydliny, klasztor, klient, klauzula, klauzura, klucz, młyn, młócić, plakat (płakać), plakieta, plebania, płatnia, płuco, w Jarosławiu, Słoweniec, słód, ślub, łbem, łgać, lśnić, lwem, Lwów, Lwowianin, łza, lżej, lżyć, sreberko, pośrednik, śrubka, śrut, gbur, Gdynia, gderać, dbać, dmuchać, dmę, gmach, gmina, mgieł, herbarz, Serb, pasierbica, szczerba, szczerbiec, wierzba, czerpać, Karpaty, cierpienie, dzierżawa, oberża, szarża, rżeć, rżany, kpem, kpię. —

2. l-ł: Cło, szuflada, tafla, Tyflis, gladiator, glazura, gleba, glina, głóg, gliceryna, zgliszcza, chleb, chlor, chluba, tlen, tłumaczenie, władza, włóczka, złe, złotousty, źle, żłobek = żłóbek, muszla, szlak, szlam, pędzle. —

r, rz: Gramatyka, gromada, regres, grób, hrabina, chronologia, Chrystus, chrust, chrzan, chrząszcz, chrzest, chrzęst, Zrinyi, źrenica, źródło, żrący, szrapnele. —

s-ś: Scyzoryk, ścieg, ścierpnąć, mścić, schab, scheda, schlebiał, scholastyczny, skarpetka, skarżyć, rżysko, w Skolem, bizmut, w smalcu, taśma, śmiga, śmigło, śmigus, śmiech, snycerz, śniegowce, śnieżyca, spekulant, specyfik, spedytor, spiker, spinka, spieniężenie, śpiewnik, stelmach, stopa, stałość, swawola, Światowid, świerzb, świętopietrze, świszczeć, Świteź, ksenofobia, Ksenofont, księgowość, księstwo, księżyc, ksiądz, książę, książęca, książkowość, sens, anons, mops, klaps, psałterz, psyche, pseudonim, zepsuty, psięta. —

z: Zgęszczenie, zgłoska, w sklepie, w sklepieniu, snobizm, zmanierowany, zmiękczenie, zmieszany, znak, znój, znienacka, wzniesiony,

zwężony, zwątpienie, zwiastun, związkowy, zwózka, w zgodzie, wskaźnik, wzmacniać, wzmianka, schizma, niezmącony, niezmierzony, nieznany, niezbadany, wzbogacony, pozbawiony, niezdara, niezdolny, wzdychać, pozdrowienie. —

n, k: Furgony, ścięgna, moguncki, Uhnów, schnąć, jałmużna, księżna, zniedołężnienie, pieniężne, zmężnieć, żniwo, rżnąć, sznycel, sznur, banda, bandera, skandal, mundur, tendencyjny, Wanda, książka, szyszka, wywieszka. —

3: Brama, bratanica, Brody, brykiety, brylanty, brutto, bruzda, brzeg, brzydota, Brzeżany, brzuch, dramaturg, drezdeńczyk, druzgoce, drzeć, drzazga, cyfra, w kufrze, kredyt, kredens, krnąbrny, krypta, krok, kronika, krążownik, krucyfiks, kruszec, króciuchny, króciutki, krzak, krztusić się, Krzeszowice, krzywda, Krzywousty, krzyż, skreślę, skraść, skrobia, skrofuły, skrucha, skrzydło, skrzynka, iskrzą się, krzątanie się, klamra, mruczy, mróz, mrzeć, szemrzą, preliminarz, premia, pretensja, praszczur, prymaria, prymus, sprawunek, spróchniały, przeczenie, pieprz, wieprz, sprzeczny, sprzęty, trening, trębacz, trafić, tragedia, Triest, trybulka, trybun, trybunał, trychina, trykotaż, trufle, trumienka, trust, stręczę, stryj, struktura, struna, trzęsienie, trzaska, trzymać, strzelec, strzał, wrażenie, wrona, wróble, wróg, wrzenie, wrzeciono, Września, wrzask, wrzos, wrzód, wrzucą, wrzącą, wrzątek. —

Obarczenie, karczmarczyk, karczuje, kurczę, tarcza, bernardyn, bombardować, horda, jard, kardynał, mord, ordynat, petarda, pularda, rdest, margiel, morg, targowica, warga, świergot, wierzgać, archanioł, marchia, wierzch, powierzchnia, jarmarczny, jarmułka, jodoform, formalina, marmolada, marmur, Ormianin, jarzmo, ujarzmić, aktorskie, borsuk, Marsylia, Persja, rewers, tors, warstwa, Wersal, wersja, pierścionek, barwa, Chorwat, nerw, Norwegia, zabarwienie, mierzwić, marszałek, Siersza, warszawiak, wiersze, szerszy, rdza, smardz, rdzeń, rdzewieć, gardziel, śmierdziel, barszcz, zmarszczył, świerszcz. —

Łechcę, szlachcic, Chmielnicki, krochmal, łachman, fracht, płachta, westchnienie. —

Obszar, słabszy, szybszy, chudszy, prędszy, słodszy, lichszy, kształt, większy, msza, mszał, Dymsza, mszyce, pszenica, pszono, ulepszenie. —

Kmotry, kminek, kmiotek, import, imperator, impuls, lampa, lampas, lampart, pompa, stempel, tempo, temperatura.

Gwar, gwardia, gwardian, Gwinea, gwizd, gwiazda, gwóźdź, chwała, uchwała, chwasty, chwila, lichwa, lichwy, lichwiarz, lichwiarski, za-

chwiany, kwadrans, kwartał, kwestia, kwestura, kwas, kwit, kwiatki, likwidowany, kwota, likwor. —

4: Obwieszczenie, obwód, brwi, cwałem, cwikier, ćwiczenie, czwartek, czwórka, Ludwik, jedwabny, dwór, drzwi, drzwiczki, krwi, twarz, twierdza, zwę, Żwaniec, żwir, Szwabia, szwargotać, Kruszwica, dzwony, dźwięk, dźwignia, szczwany. —

VII. Grupy zgłoskowe.

Cylinder, oleander, derkacz, nader, Wardar. — W orderze, gospodarz, kalendarz. —

Cukier, jaskier, lakier, likier, cwikier, lukier. —

Drukarz, lekarz, piekarz. — Koper, koperta, perkal, personel, saper. — Krupier, papier, pompier. —

Kufer, kuferek, szofer. — Rower, Sewer, Seweryn, lewar, samowar, browar, towar. — Tworki, twór, stwórca, twardy. — Otworzą, stworzenie, twarz. — Margrabia, Maria. — Marzyć, kałamarz. — Ciepłomierz. — Brewiarz. — Kos, kosynier, kostka. — Kośba, Kościuszko, ukośnie. — Komnata, komenda, komandoria, komora, łakomstwo, komin, komisant. — Kompletny, kompania, kompas, kompot, kompromis. — Koszary, koszyk, koszt, kosztuje. — Kowno, krakowski, makownik. — Kepi. — Kiep, kiepski. — Kapłan, kapitał, kapsułka, kapusta, kaptur, kapral. — Kopa, kopciuszek, Zakopane. — Kąpielisko. — Ruchem, strachem. — Słucham, wącham, szlocham. — Chomik, mchom. — Katecheta, szlachetny. — Ochota, piechota. — Szlachecki. — Wiecheć. — Chocim, w piechocie. — Marchew. — Dachów, duchowny, prochownia, wyrachowany, zachowanie. — Chorągiew, żagiew, brzegów, śniegów, targów, wrogów. — Cerkiew, sakiewka. — Bruków, Kraków, Maków, piecyków, rynków. — Kasjer, kaseta, okazja, pokaz, przekaz, rozkaz, ukaz. — Interes, kosztorys, ryski, klaryski. — Chrzest, korzystnie. — Korzyść. — Baszta, Barabasz. — Daszek, Judasz. — Kalasz, pozwalasz, zapalasz. — Masz, maszyna, maszt, masztalerz, Tomasz. — Mieszkaniec, Mieszko, lemiesz, łamiesz, kłamiesz. — Paszkwil, paszport, Paszkiewicz, Paszkowski. — Pieszy, pieszo, kąpiesz, klepiesz, łapiesz. — Dmuchasz, kochasz, słuchasz, wąchasz, pierzchasz. — Grobowiec. — Bawełna, zbawca, zbawienie. — Dowcipnie, dowieść, dworzanie. — Dawca, dawny, z dawna, przedawnienie. — Mowa, mówić, przemówienie. — Pewny, pewnik, Powązki, piewca, powstanie, powszechny. — Paw, pawilon. — Zew, odzew, pozew, zwierz. — Zawdzięczać, zawisły, zawzięty. — Krzysztof. —

VIII. Przedrostki polskie.

Bezbrzeżny, bezcenny, bezkarny, bezpłatnie, bezsilny, bezustannie. — Dociekać, dostąpił, dostrzec. — Napełnienie, narzecze, narząd, narznąć, nasrożył się, nastąpił, następca, następny, nasiąkać, naśladuję, nawarzył, nawiedzę, nawierzchnia, nawiodę, nawiozę. — Nadszedł, nadużył. — Nadpłynąć, nadpowietrzny. — Nadspodziewany. — Najpilniej, najtaniej, najsurowszy. — Niecierpliwy, nietykalny, nieużytecznie. — Opleść, otoczenie, ostrzeżenie. — Obcinać, obwieść. — Odliczył, odetchnąłem. — Odpaść, odpowiedź, odprowadzę, odpis, odpuszczenie, odpruty, odprzęgał. — Pobrzeże, pociął, pouciekali, poczucie, poczuwać się, poczwórny, pofatygował się, pochlebiacie, pochylacie się, pochyły, pochodzenie, pochód, pochrząkiwałem, policzenie, postanowienie, postęp, pościel, potajemny, potłuczony, poukładać. — Podbródek, podczaszy, podkomorzy, podstarościc. — Pospolity, pospiech, pospieszny, z pospiechem, pospólstwo. — Podpowiadam, podpora, podpis, podpułkownik. — Przebłagany, przebrzydły, przecedzę, przecinać, przegroda, przeholować, przechodzę, przejazd, przekonać, przeliczony, przemokły, przemienić, przepłynąć, przeproszenie, przerwę, przerabiać, przerzedzę, przesyłka, przesąd, prześliznę, przesiąść, przetykany, przetoczyć, przestrzec, przestanek, przesycony, przewaga, przewlec, przewieść, przewóz, przewrotnie, przewrót, przezimował, przeszły, przeszukać, przedział, przeszczepiony. — Przybrzeżny, przyciemniać, przydomek, przygłuszony, przymocowany, przysmak, przymierze, przyozdobienie, przypomnienie, przyrzekał, przysłówek, przysięga, przystanek, przystoi, przywożę, przyzwoity, przywilej, przywrócony, przyszły. — Przeciwdziałanie. — Przedmiot, przednówek. — Przedpołudnie, przedpłata. — Rozdół, rozmawiać, rozpierzchnąć, rozwózka. — W pień, w alei, w Aleksandrii, w Algierze, w algebrze, w Alpach, w elementarzu, w Elżbiecie, w jelitach, w jeremiadzie, w Jerozolimie, w sieni, w jesieni, we filarze, we Florencji, we Francji, we wspaniałych, we wzniesionych, w ubocznym, w układzie, w ułamku, w unikatach, w przejeździe, w przekroju, w przepowiedniach, w przyjemności, w przyrodzie, w przewadze, w przeszłych, w przychodzie, w przymierzu, w przyszłych, w przewleczonych, w przywleczonych, w przymrozkach. — Północ, wspólnicy, współpracownik, spółdzielczość, współzawodnik. — Na wpół umarły. — Wybadany, wycierać, wychodzę, wyrób, wyrzucony, wyszumiał, wyzuty. — Z Antwerpii, z Alp, zganiony, z Madrytu, z wekslem, z flaszki, z igły, z indosem, z Inflant, ze wschodu, z obawy, z Opawy,

z przeniesienia, z przysyłki, z przytułku, z cietrzewiem, z czcią, zlew, złuda, zręcznie, niezręcznie, ze wzruszenia, zrzeszenie, ze szwoleżerami, z Ukrainy. — Zabalsamowany, zastosować, zastrzelę. —

IX. Przedrostki obce.

Abnegować. — Absolwent. — Adjutant, adlatus. — Arcybiskup, arcyksięstwo, arcydzieło. — Archipelag, archiwum. — Autonomia, autopsja, automobil. — Dedykowany, zdemobilizować. — Defenzywa, defekt, dyfuzja. — Despekt, dysponent, dysputa, — Eksport, egzorta, egzystuje, egzemplarz, wyegzekwowany. — Hipokryta, hipoteka, hipoteza. — Hiperbola, hipertrofia. — Indeks, inkasent, intendent. — Konfesjonał, kondukt, konkordat, konkurencyjny, konto, kontrakt. — Redukować, referendarz, reklamujesz, rekurs, reprodukcyjny. — Sublimat, subjekt, subskrybujesz, subtelny. — Superfosfat, superrewizja. — Translokować, transmisja, transport, transwersalny. —

X. Przyrostki i końcówki polskie.

Pojęcie, wzięcia, szczęściu, uczuciem, czyściej, przyjęciami, wakacjach, piszcie, piszecie, uczyńcie, uczynicie, bijcie, bijecie, czytacie, czytajcie. — Wierzyciel, ręczyciel, kościół. — Darowizna, ojczyzna, pańszczyzna, robocizna, szarzyzna, Wileńszczyzna. — Któremukolwiek. — Ciągnienie, zwapnienie, zapomnienie. — Jejmość, jejmości, jejmoście, jejmością, jejmościom, jejmościami, w jejmościach. — Mnogość, mnogości, mnogością, mnogościom, mnogościami, w mnogościach. — Gość, gościa, gościowi, gościu, goście(o)m, w gościu, goście, gości, gośćmi, w gościach, gościna, gościniec. — Mściwość, mściwości, mściwością, mściwościom, mściwościami, w mściwościach. — Szerokość, szerokości, szerokością, szerokościom, szerokościami, w szerokościach. — Przykrość, przykrości, przykrością, przykrościom, przykrościami, w przykrościach. — Płochość, płochości, płochością, płochościom, płochościami, w płochościach; mniejszość, mniejszości, mniejszością, mniejszościom, mniejszościami, w mniejszościach; świeżość, świeżości, świeżością, świeżościom, świeżościami, w świeżościach. — Świętość, świętości, świętością, świętościom, świętościami, w świętościach. — Krótkość, krótkości, krótkością, krótkościom, krótkościami, w krótkościach. — Słabość, nicość, młodość, szybkość, rycerskość, śmiałość, ichmość, piękność, starość, zawziętość, cierpliwość, chciwość, większość, litość, płytkość. — Chlebów, kupców, owadów, szefów, brzegów, Bolechów, Koniuchów, Miechów, mnichów, rynków, iłów, tytułów, wałów, rymów, Iwanów, sklepów, zdrów, Chorzów, Sasów, Olesiów, kotów, wpływów, Wazów, Tomaszów, Płaszów, wężów, wieszczów. — Bankierówna, baronówna, prezesówna. — Altówka, głodówka, gotówka. — Bolesław, Mieczysław, Władysław, Wiesław; Bracław, Wacław, Wrocław. — Stanisławów. — Skuteczny; krętacz, wiertacz, żółtaczka; akustyczny. — Państwo, państwa, państwu, państwem, państwie, państw, państwom, państwami, w państwach, państwowy, państwowego, państwowemu, państwowym, państwowa, państwowej, państwową, państwowe, państwowych, państwowymi, państwowość; bogactwo, kupiectwo, rolnictwo, szlachectwo, tkactwo. — Wziętych, świętych, zapadniętych; w notach, w mętach, w płotach. — Arbitraż, witraż, szantaż, młodzież, myślcież, siedźcież. — Witajże, czytajże, wieszajże, niechże. —

XI. Przyrostki i końcówki obce.

Produkcja, produkcje, produkcji, produkcjo, produkcją, produkcję, produkcjami, w produkcjach, fikcja, deflacja, inflacja, ekspiacja, intuicja, denuncjacja, orientacja, administracja; konkurencyjny, reprezentacyjny, koncentracyjny, denuncjować, sankcjonować, sekcjonować, stacjonować. — Pianista, pianisty, pianiście, pianistę, pianisto, pianistą, pianiści, pianistów, pianistom, pianistami, w pianistach, pianistka, pianistce, pianistkę, pianistką, pianistkami, w pianistkach; kapitalista, organista, artysta, dentysta. — Komercjalny, specjalny, socjalny. — Nacjonalny, internacjonalny, racjonalny. — Mistyczny, egoistyczny, socjalistyczny, szowinistyczny, nacjonalistyczny, racjonalistyczny. — Katechizm, komizm, oportunizm, pesymizm, radykalizm, tomizm. — Demokratyzm, etatyzm, magnetyzm, reumatyzm, romantyzm, kwietyzm, klasycyzm, ostracyzm. — Komercjalizm, socjalizm. — Nacjonalizm, protekcjonalizm, racjonalizm. — Logiczny, chronologiczny, demagogiczny, meteorologiczny, psychologiczny. — Arktyczny, ascetyczny, demokratyczny, identyczny, matematyczny, ekscentryczny, elektryczny, koncentryczny, majestatyczny, estetyczny, patetyczny, fragmentaryczny, merytoryczny, centralistyczny. — Fakultet, pasztet, hematyt, magnetyt. — Aktor, faktor, motor, redaktor. — Autograf, fotograf, litograf. — Hydrografia, kaligrafia, monografia, stenografia. — Filozoficzny, geograficzny. — Kaligrafować, telegrafuję, stenografujcie. — Centrum, liceum, Kolosseum, maksimum, muzeum, gimnazjum, gremium, imperium, Monachium, kuratorium,

moratorium, seminarium, stypendium. — Geniusz, jubileusz, Juliusz, nuncjusz, akcjonariusz, kwitariusz. — Repertuar, rezerwuar, trotuar. —

XII. Upraszczanie wyrazów przez opuszczanie niektórych dźwięków.

a-b: *1.* Ideał, filialny, materialny, memoriał, realnie. —
2. Pościłem, spuścizna, umieściłeś. —
3. Dowódca, doświadczenie, śledczy. —
4. Długich, polskiego, francuskich, pięknymi. —
5. Biblioteka, partią, ostrożniejszy, przyjmuje, otrzymuje, dotrzymuje, znajduje. —
6. Mają, majątek, umieją, wracają. —
7. Jabłko, rzemieślnik, przemysł, umysł, umyślnie; przyszedł, rzekł, umarł; doszedłszy, zjadłszy, podarłszy, ustrzegłszy, zawarłszy. —
8. Obwinięty, pominięty, zamknięty, zawinięcie, jęczeć, jędrny, Jędrzej, jędza. —
9 *a.* Martwy, zmartwienie, trwały, trwoga, twardy, otwarty;
b. cierpienie, firma, konserwacyjny, marmolada, powierzchnia, rezerwistę, targi, wzgardzenie, wsierdzie, osierdzie;
c. eksport, import, transport, ordynans, orszak, dozorca, poborca. —
10. Modliliśmy się, mieliśmy, przychodziliście, zastrzegliście. —
11. Ostatek, dostatnio, statut, w aptece, kartce, kratce, nitce. —
12 *a.* Przedwcześnie, powstrzymał;
b. domowy, rozmowny, przegotowany, malować, straszliwy, kłótliwy, radcowski, uzyskawszy. —
13. Droższy, wyższość, drożdże, gnieżdżą, móżdżek. —
14. Przedmieście, przedstawiciel, ręczyciel, egzystencja, przeszłość, przyszłość, słuszność, śmieszność, grzeczność, gotowość, surowość, bezpodstawność, gruntowność, rentowność, śledztwo, sąsiedztwo, województwo, konkurencja, stacja, transakcja. —
15. Grosista sprzedał wiele wagonów dobrego, czerwonego wina. — Dzieje narodu polskiego. — Niedaleko dworskich stawów ubito dużego dzika. —
16. Mając, polecającego, walczącej, ziejącemu, cofającym, dziękujących. —
c: *1.* Zwieść, wziąć, wsiąść. —
2. Dzierżawa, oberża, szarża. —

3. Kryształ, szkielet, szmaragd. —
4. Jazda, żelazny, bojaźliwość, gwiaździsty. —
d: Cennik, uczennica, zakonnica. —

XIII. Liczebniki i różne skrócenia praktyczne.

A 3. W dziewięciu, z dwu, z trzech, z sześciu, z siedmiu, półtrzecia, pięć i pół, czwartemu, ósmej, dwunastego, szesnastym, pięcioro, ośmioraki, trzykroć, szóstka, czternastką, dwudziestu, dziesiątkować, dziesiątkuje, dziesiętny, dziesiętną, zdziesiątkowany, stu, siedmiuset, tysiące, tysięcy, tysiącami, tysięczny, milionami, milionów, milionówka, milioner, milionerka, miliarderów. —

4. Półtora, dwoje, dwojga, dwojgu, dwójka, trójka, trojaki, potrójny, trzecie, czworo, czwórka, setka; kilka, kilkoro, kilka razy, kilkanaście, kilkanaście razy, kilkadziesiąt, kilkunastu, kilkudziesięciu, kilkakroć, kilkaset, kilka tysięcy, kilka milionów. —

B. Niedziela, poniedziałek, wtorek, środa, czwartek, piątek, sobota. — Miesiące: Styczeń, luty, marzec, kwiecień, maj, czerwiec, lipiec, sierpień, wrzesień, październik, listopad, grudzień. —

XIV. Znaki pisarskie.

1. Minister przemysłu i handlu wygłosił mowę z okazji otwarcia Targów Wschodnich we Lwowie we wrześniu ubiegłego roku. —

2. Jak Kuba Bogu, tak Bóg Kubie. — Kto rano wstaje, temu Pan Bóg daje. — Każda liszka swój ogon chwali. — Litwo, ojczyzno moja, ty jesteś jak zdrowie, ile cię trzeba cenić, ten tylko się dowie, kto cię stracił. —

3. Szczygieł skacze z drzewa na drzewo. — Kruk krukowi oka nie wykole. — Rzucano piłkę z ręki do ręki. —

4. Szanowny Panie! Zwracam się do Szanownego Pana z prośbą..... — Wysoka Izbo! Mam zaszczyt podać do wiadomości Wysokiej Izbie, że..... — WPanowie Wroński i Brat, Lwów. Odpowiadając na list WPanów donoszę, iż..... —

5. Byłem pytany dziś z geografii i chemii. — Prokurator zwolnił podsądnego z odpowiedzi na pytanie, zadane mu przez obrońcę. — Nauczyciel zapytał się ucznia, w jaki sposób rozwiąże ćwiczenie matematyczne. —

XV. Spis znaczników.

Aby, abym, abyś, abyście; albowiem; aniżeli; aż, aż do. —

Bardzo, bardziej, im bardziej, tym bardziej, najbardziej; bądź, bądźże; będę, będziesz, będzie, będziemy, będziecie, będą, będąc, pozbędzie; być, nabyć, ubyć, przebyć, przybyć, pozbyć; bez, bezzwocznie; bowiem. —

Choć, chociaż. —

Dla, dlatego, dla mnie, dla nas; dobry, dobra, dobre, dobro, dobrą, dobroć, dobrodziejstwo, dobrowolny, dobrze, niedobrze; dokąd, odkąd, skąd, znikąd, skądinąd, poniekąd; dotąd, odtąd, stąd, stamtąd; dotychczas, dotychczasowe, dotychczasowy, dotychczasowego, dotychczasowemu, dotychczasowych, z dotychczasowych. —

Gdzie, gdziekolwiek, gdzieniegdzie, gdzie indziej, gdzież, gdzie bądź; gdy, gdyby, gdym, gdyś, gdyście, gdyż. —

Handel. —

Inny, inna, inne, innego, innemu, innym, innej, innymi, innych; istnieć, istny, istna, samoistny, istnieje, istnienie; iż, iżby, iżbyście. —

Jak, jaki, jaka, jakie, jakiej, jakiemu, jakiż, jakże, jakżeż, jakiejże, jakież, jacy, jakiego, jako, jakoteż, jakoż, jakoś, jaką, jakąś, jakiegoż, jakość, jakkolwiek, jakikolwiek, jakichkolwiek, jakiś, jak naj; jeden, jedna, jedno, jednego, jednemu, jednej, jednym, jednych, jednak, jednakie, jednakiego, jednakże, jednakowy, jednakowoż, jednostka, jednostajny, jednolity, jednostronny, jedność; jedyny, jedynego, jedynemu, jedynym, jedyna, jedynej, jedyni, jedynych, jedynak, pojedynczy; jestem, jesteś, jest, jesteśmy, jesteście, nie jestem, nie jest; jeżeli; już. —

Każdy, każda, każde, każdego, każdemu, w każdej, każdych, w każdy, w każdym razie, nie każdy; kiedy, kiedykolwiek, kiedy bądź, kiedyż, kiedyś, kiedy indziej; kto, któż, ktoś, ktokolwiek; który, która, które, której, którego, któregokolwiek, któremu, których, z których, którym, którymi, którędy, którzy, niektórzy, którą, z którą. —

Lub. —

Mianowicie; między, pomiędzy, z pomiędzy; może, mogę, możesz, możemy, możecie, mogą, mogłem, mogłeś, mógł, niemógłbym, mogliście, mogąc, możność, możliwy (e), możliwie, możliwość, umożliwić, uniemożliwić, można, nie można, nie może być. —

Nad; należycie, należyty, należytość; nareszcie; naprzód, nasamprzód; natomiast, natychmiast, natychmiastowy; niebawem; niegdyś, nigdy, nigdyż, nigdzie, niż, niżej, poniżej. —

Obfity, obfitość, obficie; oczywisty, oczywitość, oczywiście; otóż; obowiązek, obowiązki, obowiązkowy, nadobowiązkowy, zobowiązany.

Pomoc, przy pomocy, z pomocą, za pomocą, pomocnik; ponieważ; potrzeba, potrzebny, potrzebna, potrzebne, niepotrzebnie, potrzebuje, potrzeby, z potrzeby, potrzebując, zapotrzebowanie; powinien, powinienem, powinieneś, powinniśmy, powinniście, powinność; prawo, prawie, prawa, prawy, prawem, prawego, prawemu, prawej, prawość, prawodawstwo, prawowity, prawomocny, prawowierny, prawniczy, prawodawca, prawodawcy, prawodawcę, prawodawców, prawda, naprawdę, zaprawdę, prawdziwy, prawdziwego, prawdziwej, prawdziwemu, prawdziwość, wprawdzie, prawdopodobnie, prawdopodobieństwo; prócz, oprócz, oprócz tego; przecie, przecież; przeciw, przeciwnie, przeciwnik, przeciwność, przeciwieństwo, przeciwko, sprzeciwiać się; przed, poprzedni, uprzedni; sprzedaż, sprzedać, sprzedawać, sprzedawca; przez, przez to, przez nas. —

Raz, razem, wyraz, wyrażać, wyraźnie, niewyraźnie, wyrażenie, zrazu, w takim razie, w każdym razie, teraz, teraźniejszy, teraźniejszość; różny, różna, różność, różnica; rzecz, rzeczowy, rzeczowe, rzeczywisty, rzeczywiście, rzeczywistość, rzeczoznawca, rzeczpospolita, orzeczenie, urzeczywistnić, niedorzeczny; równy, również, równość, równina, wyrównanie, porównać, niezrównany, równorzędny. —

Sam, samego, samej, samemu, samotny, sam na sam; się, siebie, sam (ego) siebie, siebie sam (ego), siebie samych, sam (o) przez się; są, nie są; sobie, sam sobie, sobą, sobie samemu; sprawa, sprawiedliwy, sprawiedliwość, sprawozdanie, sprawozdawca, sprawozdawczy, sprawność; śród, pośród, z pośród, wśród. —

Ta, te, tę, tej, w tej, od tej, z tej, ta sama, tę samą, tej samej, taż, tejże, tą, tam, tamtejszy, tamże, tacy, tamta, tamtej, tym, temu, z tym, wtem (w tym), w tym razie, przedtem (przed tym), przy tym, tamten, tamtego, ten, tego, ten sam, tegoż, tego samego, temuż, temu samemu, tenże, tenże sam; tak, taka, takie, taki, takiego, takiemu, takiej, takich, tako, takowy, taką, tak samo, taka sama, taki sam, takiż, takież, także; tedy, tędy, tamtędy; też, jako też, lub też; to, w to, przeto, nadto, już to, to samo, toteż (to też), jest to, to jest, nie jest to, mimo to, tamto, tych, w tych, tych samych, tychże; tu, tuż, tudzież, tutaj, tutejszy; tylko, to tylko, jak tylko, przez to tylko, jeżeli tylko. —

Wciąż; wewnątrz, wewnętrzny, we wnętrzu; więc, więcej, najwięcej, jak najwięcej; widzieć (widać), widzę, widzisz, widzi, widzimy, widzicie, widzą, widząc, widziałem, widzielibyście, widok, widzenie, przewidzieć, nie widzieć (widać), nie widział; własny, własność, wła-

ściciel; właściwy, właściwość; wobec, wobec tego; wreszcie; wspólny, wspólnie, wspólnik, spółka; wszystek, wszystko, wszystką, wszystkiego, wszystkiemu, wszystkich, wszystkie, wszyscy, wszystka, wszystkiej, nie wszystek, wszystkich tych, tych wszystkich, nade wszystko, przede wszystkim; wtedy; wzgląd, względy, względem, ze względu, ze względów, uwzględnić, względny, względnie, bez względu, bezwzględny, bezwzględnie, bezwzględność, pod względem, pod tym względem, pod jakimkolwiek względem, pod jakimkolwiek bądź względem, w tym względzie. —

Zamiast, zawsze, zewnątrz, zewnętrzny, zostać, zostaje, zostają, zostanie, został, pozostać, zostaw, pozostaw, pozostawia; zresztą, zwłaszcza. —

Żaden, żadna, żadne, żadnego, żadnemu, żadnej, żadnych; że, żeby, żebym, żebyś, żebyście, ażeby. —

TREŚĆ

Str.

Przedmowa 3
Wiadomości wstępne 5
Wskazówki praktyczne 8

CZĘŚĆ I

Tworzenie wyrazów ..... 11—82
I. Alfabet. Samogłoska: e — ę ..... 11—19
A. Znaki samogłoskowe 11
B. Małe znaki spółgłoskowe 11
C. Średnie znaki spółgłoskowe. Zgłoska: je (ie) ję (ię) 12
D. Przedłużone znaki spółgłoskowe 13
E. Długie znaki spółgłoskowe 13
F. Znaki spółgłosek miękkich 14
G. Zestawienie znaków w porządku alfabetycznym 15
H. Przedrostki 16
I. Przyrostki 17
J. Znaczniki 18
II. Samogłoska: a. Znaczniki 19
III. Samogłoska: o — ą. Znaczniki 20
IV. Samogłoska: i — y. Znaczniki 25
V. Samogłoska: u — ó. Znaczniki 32
VI. Grupy spółgłoskowe. Znaczniki 36
VII. Grupy zgłoskowe. Znaczniki 45
VIII. Przedrostki polskie. Znaczniki 48
IX. Przedrostki obce 52
X. Przyrostki i końcówki polskie. Znaczniki 53
XI. Przyrostki i końcówki obce 58
XII. Upraszczanie wyrazów przez opuszczanie niektórych dźwięków. Znaczniki 61
XIII. Liczebniki i różne skrócenia praktyczne ..... 66—70
A. Liczebniki 66
B. Różne skrócenia praktyczne 68
XIV. Znaki pisarskie 70
XV. Spis znaczników 72
XVI. Ćwiczenia w czytaniu i pisaniu. Pismo nieskrócone 78

CZĘŚĆ II

Str.

A. Skrócenia logiczne ..... 83—117
I. Skrócenia początkowe 85
II. Skrócenia końcowe 88
III. Skrócenia mieszane ..... 90—106
a. Bezpośrednie połączenie znaku początkowego z końcowym 90
b. Nadpisanie znaku końcowego nad początkowym 95
c. Podpisanie znaku końcowego pod początkowym 101
d. Przekreślenie znaku początkowego końcowym 104
IV. Skrócenia środkowe 106
V. Skracanie zdań 107
VI. Ćwiczenia w czytaniu i pisaniu. Pismo skrócone 108
B. Listy kupieckie ..... 118—124
C. Zarys historii stenografii ..... 125—131
Dodatek. Klucz do Części I ..... 132—146

Interesujący się teorią stenografii i najnowszymi pracami nad jednolitym systemem stenografii polskiej znajdą wskazówki w następujących dziełach:

1. Stefania Bobrowska, dr Szymon Taub, Władysław Chrapusta: **Dzieje stenografii** (wraz z teorią), 3 części. Katowice, 1931, Gródek Jagielloński, 1933.

2. Stanisław Korbel: **Polski system stenografii.** Kraków, 1929, 1931, 1932, 1936.

3. Franciszek Kotas: **Rychłopis polski.** Cieszyn, 1930.

4. Antoni Wojnar: **Stenografia polska parlamentarna.** Warszawa, 1930.

5. Kazimierz Schutter: **Stenografia polska:** 1. Przeróbka systemu Gabelsbergera-Polińskiego, 2. Projekt systemu stenografii polskiej. Lwów, 1935.

6. Dr Szymon Taub: **Nowoczesny system stenografii polskiej.** Lwów, 1936.